

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø

Udkast til § 25-tilladelse

Opgradering af station
Kassø

Dato

Indhold

§ 25-tilladelse til Opgradering af station Kassø	6
1. Afgørelse	6
1.1 Baggrund	7
2. Beskrivelse af projektet	8
2.1 Projektets placering	8
2.2 Projektets anlægstiltag og indretning	9
2.2.1 Styret underboring og boremudder	11
2.2.2 Omlægning af vandløb	12
2.2.3 Arbejdets varighed	12
2.2.4 Affald og ressourcer	13
2.2.5 Trafik	13
3. Offentlig høring	15
3.1 Resume af høringssvar fra 1. offentlighedsfase	15
3.2 Resume af høringssvar fra 2. offentlighedsfase	16
3.3 Høringens indflydelse på afgørelsen	16
4. Afværgeforanstaltninger	17
5. Vilkår for tilladelsen	23
Begrundelse for afgørelsen	26
6. Støj	27
6.1 Støj i anlægsfasen	27
6.2 Støj i driftsfasen	28
7. Luft, støv og lugt	29
7.1 Luft, støv og lugt i anlægsfasen	29
8. Trafik og transport	31
8.1 Trafik og transport i anlægsfasen	31
9. Beskyttet natur	33
9.1 § 3-beskyttet natur i anlægsfasen	33
9.2 § 3-beskyttet natur i driftsfasen	34
10. Beskyttede arter	35
10.1 Padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV	35
10.2 Krybdyr	36
10.2.1 Markfirben	36
10.3 Pattedyr	36
10.3.1 Flagermus	36
10.3.1.1 Sydflagermus	36

10.3.1.2	Skimmelflagermus	36
10.3.1.3	Troldflagermus	37
10.3.1.4	Pipistrelflagermus	37
10.3.1.5	Dværgflagermus	37
10.3.1.6	Brun langøre	38
10.3.2	Odder	38
10.4	Nationalt fredede padder	38
10.4.1	Lille vandsalamander	38
10.4.2	Butsnudet frø	39
10.4.3	Skrubtudse	39
10.5	Fugle	39
10.6	Beskyttede arter i anlægsfasen	40
10.6.1	Padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV	40
10.6.2	Flagermus	40
10.6.3	Odder	43
10.6.4	Nationalt fredede padder	43
10.6.5	Fugle	45
10.7	Beskyttede arter i driftsfasen	46
10.7.1	Padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV	46
10.7.2	Flagermus	47
10.7.3	Odder	48
10.7.4	Nationalt fredede padder	48
10.7.5	Fugle	49
11.	Natura 2000-områder	49
11.1	Natura 2000-områder i anlægsfasen	50
11.2	Natura 2000-områder i driftsfasen	51
12.	Ressourcer og råstoffer	51
12.1	Ressourcer og råstoffer i anlægsfasen	52
13.	Grundvand	53
13.1	Grundvand i anlægsfasen	53
13.2	Grundvand i driftsfasen	55
14.	Overfladevand	56
14.1	Overfladevand i anlægsfasen	57
14.2	Overfladevand i driftsfasen	58
15.	Havstrategi	59
16.	Drikkevand	60
16.1	Drikkevand i anlægsfasen	60
16.2	Drikkevand i driftsfasen	60
17.	Klima og energi	61
17.1	Klima og energi i anlægsfasen	61
17.2	Klima og energi i driftsfasen	62
18.	Landskab og visuelle forhold	62
18.1	Landskab og visuelle forhold i driftsfasen	63
19.	Alternativer	67
19.1	Referencescenariet	67

19.2	Alternativer	67
20.	Overvågning	68
21.	Offentliggørelse	69
22.	Klagevejledning	70

BILAGSOVERSIGT

Bilag 1	Afgrænsningsnotat
Bilag 2	Miljøkonsekvensrapport
Bilag 3	Naturundersøgelser
Bilag 4	Vandløbsnotat
Bilag 5	Regnvandshåndteringsplan
Bilag 6	Støjredegørelse
Bilag 7	Visualiseringshæfte
Bilag 8	Dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen
Bilag 9	Høringsnotat fra 1. offentlighedsfase

Titel: Opgradering af station Kassø

Journalnr.: 2023 - 99076

Udgiver: Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Ref.: NIGWH

År: 2025

§ 25-tilladelse til Opgradering af station Kassø

1. Afgørelse

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) meddeler hermed tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25 stk. 1¹ til etablering af en udvidelse af den eksisterende 400 kV højspændingsstation beliggende i Aabenraa Kommune. Tilladelsen meddeles til Energinet, der er bygherre for projektet. Tilladelsen meddeles på baggrund af vilkårene, der fremgår af afsnittet Vilkår for tilladelsen.

Det er en forudsætning for tilladelsen, at Energinet etablerer og driver projektet inden for de fysiske og miljømæssige rammer og forudsætninger, der fremgår af miljøkonsekvensrapporten. Herunder skal de projektindbyggede afværgeforanstaltninger, der er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, etableres, ligesom vilkårene i nærværende tilladelse skal overholdes.

Tilladelsen meddeles på baggrund af bygherres offentliggjorte miljøkonsekvensrapport og resultater af de høringer, der er foretaget:

1. Energinets ansøgning fra den 13. oktober 2023
2. Høringssvar modtaget i forbindelse med de offentlige høringer, der er afholdt fra den 11. april til den 21. marts samt den 27. november 2025 til den 2. januar 2026
3. Energinets miljøkonsekvensrapport fra den 12. september 2025.

Endvidere meddeles tilladelsen på baggrund af nedenstående forhold:

Dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen

I forbindelse med etableringen af projektet er der behov for dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen² § 14, stk. 1 og § 15, stk. 1 til flytning af individer af de nationalt fredede arter; butsnudet frø (*Rana temporaria*), skrubtudse (*Bufo bufo*) og lille vandsalamander (*Lissotriton vulgaris*). Udkastet til dispensationen fremgår af bilag 8.

¹ LBK nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (Miljøvurderingsloven) med senere ændringer

² BEK nr. 521 af 25/3 2021 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt (artsfredningsbekendtgørelsen)

Plangrundlag

Udvidelsen af 400 kV højspændingsstation Kassø har krævet tilvejebringelse af nyt plangrundlag, før projektet kan realiseres. Aabenraa Kommune har sideløbende med nærværende miljøkonsekvensvurdering udarbejdet et forslag til kommuneplantillæg nr. 76 og lokalplan nr. 172, der muliggør projektet. Planområdet ligger i landzone og vil med lokalplanens vedtagelse forblive i landzone. Lokalplanen indeholder bonusvirkning og vil således erstatte de tilladelser til bebyggelse og anlæg i landzone, som er nødvendige for lokalplanens virkeliggørelse, jf. planlovens § 15, stk. 4. Lokalplanen er vedtaget den 11. november 2025.

Espoo

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har vurderet, at anlæg og drift af de ansøgte aktiviteter ikke kan have en grænseoverskridende påvirkning. Der er derfor ikke gennemført en Espoo-proces for projektet Udvidelse af 400 kV højspændingsstation Kassø.

Samordningsreglerne

Der skal foretages en miljøkonsekvensvurdering af projektet Udvidelse af højspændingsstation Kassø efter miljøvurderingsloven, en vurdering efter habitatdirektivet samt en vurdering efter lov om vandplanlægning. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har for Udvidelse af 400 kV højspændingsstation Kassø anvendt en fælles procedure efter miljøvurderingsbekendtgørelsens § 7, stk. 1, hvilket betyder, at der gennemføres en koordineret miljøvurderingsproces for projektet efter reglerne i miljøvurderingsloven, habitatbekendtgørelsen og lov om vandplanlægning. Når der skal meddeles tilladelse til projektet efter anden lovgivning, skal nærværende miljøvurdering af projektet anvendes som grundlag for afgørelsen.

Projektet er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2, punkt 3c *”Transport af elektricitet gennem luftledninger, jordkabler dimensioneret til spændinger over 100 kV, samt tilhørende stationsanlæg, dog undtaget elkabler på søterritoriet”*.

Bygherre har jf. § 19, stk. 4, i miljøvurderingsloven anmodet om, at projektet, der er omfattet af bilag 2, skal undergå en miljøvurdering. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er miljøvurderingsmyndighed for dette projekt, fordi Energinet er bygherre jf. § 3, stk. 1, punkt 2, i miljøvurderingsbekendtgørelsen.

1.1 Baggrund

Baggrunden for projektet er at fremtidssikre Kassø højspændingsstation, fordi den udgør et strategisk knudepunkt i det overordnede elnet. Udvidelsen skal ses som en del af den langsigtede og strategiske udvikling af transmissionsnettet med mulighed for hurtigere tilslutning af større forbrugere samt vedvarende energianlæg (VE-anlæg), som området i fremtiden forventes at huse flere af.

Store dele af den eksisterende station er af ældre dato, og i takt med implementeringen af den grønne omstilling og nye VE-anlæg er der behov for udvidelse af kapaciteten ved Kassø for at kunne håndtere både det umiddelbare og det fremtidige behov.

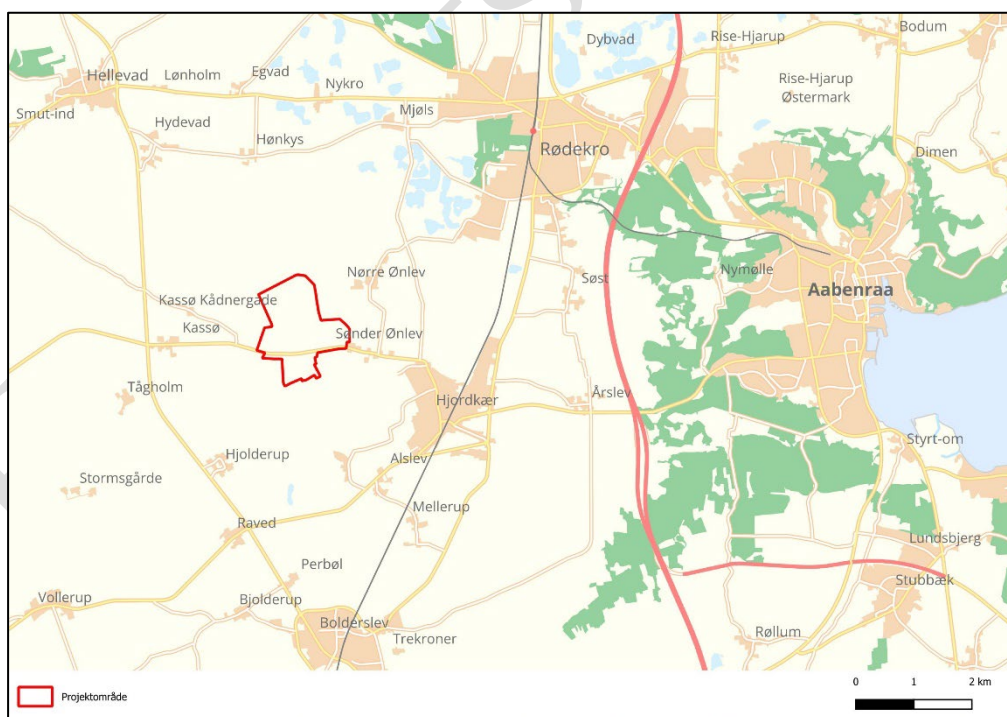
Højspændingsstation Kassø er en højt prioriteret station grundet dens funktion som slutningspunkt mellem el-transmissionsnettet og lokale vedvarende energi- og Power to X-anlæg (PtX-anlæg). Den har endvidere en vigtig national funktion som knudepunkt i 400 kV-nettet, hvor strøm transporteres mellem landsdele samt mellem Danmark og Tyskland. Med baggrund i den generelle udvikling og tilpasning af transmissionssystemet, samt specifikke lokale behov, er det nødvendigt at opgradere den eksisterende Station Kassø væsentligt.

2. Beskrivelse af projektet

Nedenfor fremgår en kort beskrivelse af det ansøgte projekt, mens der for detaljerede oplysninger om projektet henvises til bygherres miljøkonsekvensrapport.

2.1 Projektets placering

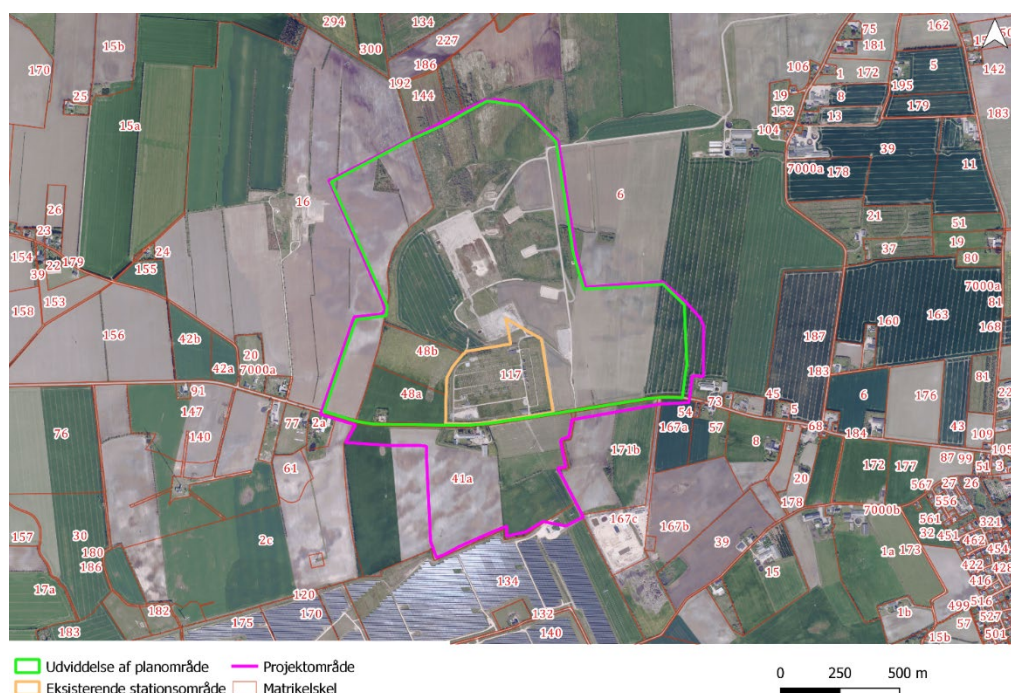
Station Kassø er beliggende i Aabenraa Kommune i Sønderjylland ca. 2 km øst for landsbyen Kassø og ca. 2,5 km nordvest for Hjordkær (Figur 1).

Figur 1 Beliggenheden af projektområdet for opgraderingen af station Kassø.

Opgraderingen sker i forlængelse af den eksisterende højspændingsstation, der ligger nord for Kassøvej på adressen Kassøvej 22, 6230 Rødekro. Den eksisterende station er beliggende på matr.nr. 117 Sdr. Ønlev, Hjordkær. Opgraderingen af Station Kassø omfatter en permanent arealmæssig udvidelse af

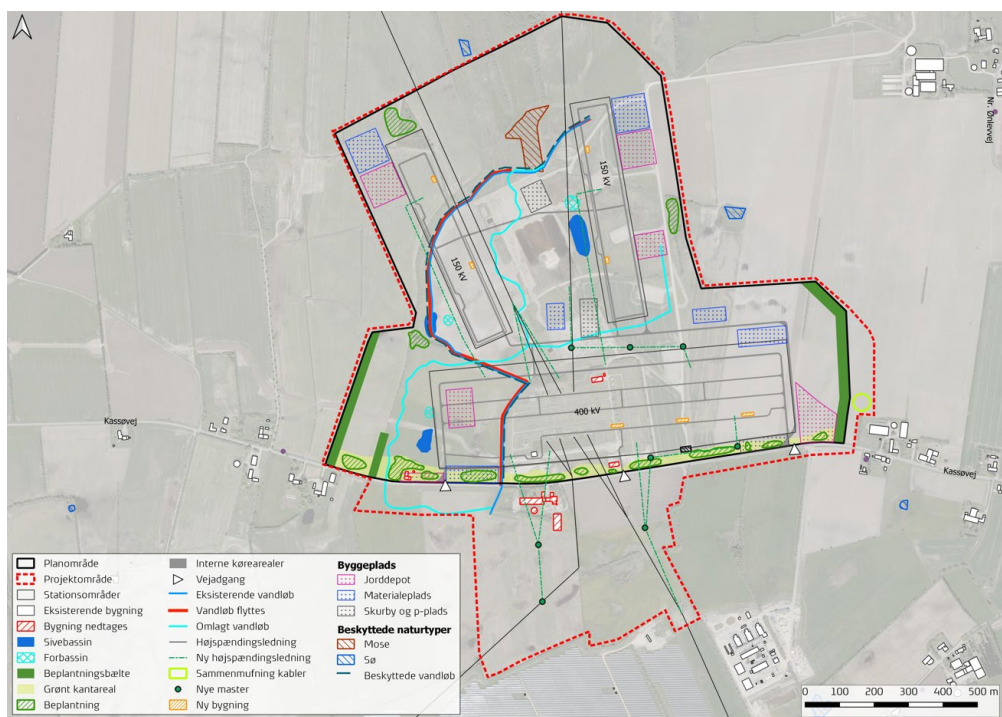
projektområdet fra ca. 12 ha i dag til fremtidigt at udgøre et stationsareal samlet ca. 135 ha (grøn markering på Figur 2). Udvidelsen af projektområdet omfatter matriklerne 48a og 48b Sdr. Ønlev, Hjordkær samt dele af matriklerne 6 Nr. Ønlev, Rise og 16 Kassø, Hjordkær.

Figur 2 Den eksisterende højspændingsstation, udvidelsen af planområdet samt projektområdet.

2.2 Projektets anlægstiltag og indretning

Projektet består hovedsageligt af udvidelsen af den eksisterende Kassø højspændingsstation beliggende i Aabenraa Kommune. Den nuværende station er 12 hektar og udgøres af en eksisterende sammenbygget 400/150 kV-station. Højspændingsstationen skal udvides og erstattes med en station på 135 hektar bestående af både en 400 kV-station og to nye 150 kV-stationer med dertilhørende ændringer i kabelføring, masteindtræk og nye manøvrebygninger. Se Figur 3.

Figur 3 Disposition af anlæg inden for projektområdet.

Projektet nødvendiggør flytning af højspændingsmaster samt samlemuffe til kabler udenfor rammerne af det fremtidige stationsområde. Disse aktiviteter er del af anlægsarbejdet for det projekt, der miljøvurderes. Derfor udvides projektets arealmæssige omfang med ca. 38 ha i anlægsfasen til at omfatte et samlet projektområde på i alt ca. 173 ha i nærværende miljøkonsekvensrapport (lyserød markering på Figur 2).

Projektområdet anvendes i dag til landbrugsdrift eller står som udyrket land. Dele af projektområdet er terrænreguleret og indrettet til brug for erhvervsformål, højspændingsstation og regnvandsbassin, men uden at være taget i brug.

Den nye station opføres som en AIS-station (Air Insulated Switchgear), som også betegnes som et åbent anlæg eller en friluftstation. Denne er af samme type som den eksisterende station.

Højspændingsstationen og de tilknyttede anlæg bygges med traditionelle højspændingskomponenter i et åbent anlæg samt med nødvendige manøvrebygninger, afskærmende beplantning og anlæg til håndtering af overfladevand. Således omfatter opgraderingen af Station Kassø følgende:

1. Nedlægning og bortskaffelse af eksisterende sammenbyggede station til 400 kV og 150 kV
2. Etablering af en ny 400 kV AIS-station
3. Etablering af to nye 150 kV AIS-stationer
4. Etablering af 7 manøvrebygninger
5. Etablering af 17-20 mindre teknikkiosker til egen forsyning

6. Etablering af en række kabel- og luftledningsforbindelser mellem de tre stationer
7. Omlægning af eksisterende kabler i umiddelbar nærhed af stationerne
8. Erhvervelse af arealer til ombygning af stationen
9. Regnvandshåndtering og klimasikring
10. Omlægning samt etablering af interne veje
11. Etablering af hegn og beplantning og udvidelse af belysningsanlæg
12. Midlertidig byggeplads, bestående af skurby, p-pladser, materialepladser og jorddepoter
13. Etablering af master

Højspændingsstationen indhegnes med trådhegn for at hindre adgang til stationsområdet. Langs trådhegnet etableres der en bræmme både indvendig og udvendig for at kunne slå græsset og vedligeholde hegnet. Hegnet er op til 3 m højt og opføres på faste jern- eller betonpæle. Under hegnet etableres asfalt, så det sikres, at der ikke opstår mulighed for at kravle under hegnet. For at skærme for indblikket til stationen, og dermed mindske den landskabelige påvirkning, etableres der beplantningsbælter mod vest og øst, bestående af minimum 6 rækker i en bredde på minimum 10 meter samt spredt beplantning mod syd.

I forbindelse med opgraderingen af højspændingsstationen vil der være behov for, at kabelforbindelser lægges i jorden inden for projektområdet. Et kabel vil blive nedlagt med styret underboring for at skåne eksisterende forhold i form af en underboring af Kassøvej. Metode og beredskab for den styrede underboring uddybes i de kommende afsnit.

2.2.1 Styret underboring og boremudder

Styret underboring muliggør etablering af kabelanlæg over større afstande uden behov for store udgravninger udover en pressegrube og en modtagegrube, og derfor med minimal påvirkning af det omkringliggende miljø. Dette skyldes bl.a., at metoden kræver et meget begrænset arbejdsområde, og desuden kan gennemføres på relativt kort tid. En styret underboring udføres fra startgruben til slutgruben. Størrelserne på gruberne er typisk ca. 4 m x 2 m x 2 m.

Under boreprocessen tilføres borevæske, der sammen med den gennemboede jord danner boremudder, som stabiliserer borehullet, så jorden ikke falder sammen omkring hullet. Det anvendte boremudder opsuges ved underboringens slutpunkt og genanvendes, men det kan ikke undgås, at der efterlades rester af boremudder i jorden. Boremudder består af bentonit, som er en meget fed lertype, tilsat forskellige additiver afhængigt af jordens beskaffenhed. Det er en forudsætning for dette projekt, at der ikke anvendes additiver i boremudderet, som er miljøfarlige eller skadelige for jord, grundvand og overfladevand.

Nærværende projekt omfatter en underboring af Kassøvej med en samlet længde på ca. 120 meter. Ved underboringen af Kassøvej skal der også kryd-ses kabler nord for vejarealet, hvorfor underboringen er forlænget ift. vejens reelle bredde. Det er på forhånd ikke muligt at vide, præcist hvor lang tid det tager at udføre den enkelte underboring. Baseret på erfaringstal kan det dog estimeres, at underboring af Kassøvej (Figur 3-11, Bilag 2: Miljøkonsekvens-rapport) vil have en varighed på ca. 28 dage og udføres 1-15 meter under ter-ræn. Trafikken i området kan afvikles som vanligt i disse 28 dage. Årsagen til, at underboringen vil tage lang tid, selvom den er kortere og ukompliceret, er, at der skal underbores 9 elkabler.

Bygherre stiller krav til, at boreentreprenør udarbejder en beredskabsplan, som specificerer, hvordan denne forholder sig ved en eventuel udsivning af boremudder fra både boregruber og underboring og samtidig sikrer, at der ikke sker afløb af boremudder fra arbejdsarealerne til omkringliggende area-ler. Under hele borearbejdet overvåges underboringen nøje.

2.2.2 Omlægning af vandløb

Der løber i dag et mindre vandløb ved navn Sønderkær Bæk igennem projekt-området. Vandløbet er et tilløb til den øvre, rørlagte del af det målsatte vand-løb Lundbæk, der er en del af Vidå-systemet. Sønderkær Bæk er til hinder for udbygningen af Station Kassø, og den vil derfor som del af projektet blive om-lagt til et nyt forløb. Energinet ønsker med denne omlægning at udvikle natu-ren uden for stationsområderne og skabe et mere terrænnært vandløb. Derfor erstattes 1.300 m af det nuværende åbne forløb med et nyt og slynget forløb på 1.733 m. Ved at hæve vandløbsbunden øges vandmætningen i området, så-ledes at jern ikke iltes, og derfor vil okkerudtrængningen reduceres i driftsfa-sen. Der etableres samtidig en ny underføring under Kassøvej. Den rørlagte del af Lundbæk syd for Kassøvej ændres ikke.

2.2.3 Arbejdets varighed

Anlægsperioden vil strække sig over syv år. Anlægsarbejdet for opgraderin-gen af Station Kassø forventes at foregå i perioden Q2 2026 til Q4 2033. Ar-bejderne vil blive udført inden for normal arbejdstid, som på hverdage er kl. 07.00-18.00. Kun ved uforudsete hændelser, f.eks. ved vejrhændelser eller nedbrud, kan det blive nødvendigt at arbejde uden for almindelig arbejdstid. I forbindelse med planlægning af anlægsarbejdet er Energinet i dialog med Aabenraa Kommune, følger eventuelle støjforskrifter og indhenter dispensa-tion hos kommunen hvis påkrævet.

Stationen vil blive udbygget i flere overlappende faser, hvor der vil være peri-oder med hhv. nedtagning af udtjent udstyr, jordbearbejdning, fundering, etablering af bygningsmasse og montering af el-komponenter. Hovedprincip-pet er, at stationen samlet set skal være i fuld drift (funktions- og sikkerheds-mæssigt) i hele byggefasen.

2.2.4 Affald og ressourcer

Projektet vil medføre frembringelse af forskellige affaldsfraktioner, hovedsageligt i forbindelse med nedrivningen af udtjente anlæg og ejendomme. Alt affald vil bortskaffes iht. gældende lovgivning.

- El-materiel sendes til genanvendelse. Der anslås en samlet mængde på 750 tons.
- Ved udskiftning af olien i olieholdige komponenter bliver olien indsamlet og genanvendt som smøreolie. Der anslås en samlet mængde på 380 tons.
- Beton fra eksisterende fundamenter og bygninger forventes at blive nedknust på pladsen og genanvendt som stabilt grus inden for projektområdet. Efter nedtagning vil bygninger adskilles i relevante fraktioner, som bortskaffes på passende vis.
- Grus og andre materialer fra opbrudte stationsveje forventes at blive genanvendt indenfor det nye stationsområde.
- Al jord forventes at blive nyttiggjort inden for projektområdet. Jorden forventes nyttiggjort ifm. terrænreguleringer mv. af de arealer, der ligger udenfor stationsområderne.
- Der vil være en del træ, som anvendes til beskyttelse af komponenter under transporten til projektområdet. Dette vil blive nedknust og anvendt til energiudnyttelse. Der anslås en samlet mængde på 42 tons.

Realisering af projektet vil kræve et materialeforbrug, som fremgår af Tabel 10-2 i miljøkonsekvensrapporten. Det væsentligste ressourceforbrug udgøres af:

- 37.757 tons beton
- 18.250 tons grus
- 5.213 tons granitskærver
- 3.346 tons stål
- 1.917 tons tegl
- 5.270.000 liter diesel

Den forventede levetid for stationsanlægget er mindst 40 år.

2.2.5 Trafik

I projektets anlægsfase vil der være til- og frakørsel af materialer. Projektområdet vil blive vejbetjent fra Kassøvej, hvor der vil være en øget mængde trafik af tung transport i forbindelse med anlægsaktiviteter. Fra vest kan Kassøvej benyttes via Hellevad-Bovvej (landevej 175), mens der fra nord kan benyttes Arnhøjvej, som kobler Hellevadvej mod nord med Kassøvej mod syd. Desuden kan Aabenraaavej (landevej 443) benyttes til let trafik fra øst gennem den mindre by Hjordkær via Kirkegade til Kassøvej.

I projektets anlægsfase vil der til- og frakøre tunge transportere i forbindelse med etablering af højspændingsstationen samt demontering af den eksisterende Station Kassø. Trafikmængderne vil variere gennem anlægsperiodens

længde på ca. syv år, med forventet størst trafik i den indledende fase med tilkørsel af grus, beton og øvrige byggematerialer

På baggrund af andre lignende projekter vurderes den maksimale belastning at være op til 30-50 transporter, som kører til og fra området dagligt, svarende til 60-100 ture. Dette vil udgøres af primært lastbiltransporter, men også en mindre andel personbiler og servicebiler.

Høringsudkast

3. Offentlig høring

3.1 Resume af hørings svar fra 1. offentlighedsfase

Der har været gennemført en 1. offentlighedsfase (idéfase) med indkaldelse af idéer og forslag til miljøkonsekvensrapporten i perioden fra den 21. marts til den 11. april 2024. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø modtog syv hørings svar i forbindelse med høringen. I Tabel 2.1 er gengivet en sammenfatning af de emner, som hørings svarene omfattede samt hvilken konsekvens hørings svarene har haft for afgrænsningen af miljøkonsekvensrapporten.

Hørings svar indkommet i 1. offentlighedsfase fremgår af afgrænsningsudtalelsen af den 13. september 2024 samt høringsnotatet hertil, som er offentliggjort på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø hjemmeside samt vedlagt som Bilag 9 – Høringsnotat fra 1. offentlighedsfase.

Tabel 2.1 Sammenfatning af indkomne hørings svar og deres indflydelse på miljøvurderingsprocessen.

Emner for hørings svar	Konsekvens for miljøvurderingen
Elektromagnetiske felter	Station Kassø designes, så de elektromagnetiske felter er så små, at de ikke kan måles uden for stationsarealet. Emnet vil derfor ikke blive behandlet miljøkonsekvensrapporten.
Visuelle forhold	Transformerstationens synlighed i området og påvirkning af landskabet vil indgå i miljøkonsekvensrapportens vurderinger, hvor de baseres på en landskabsanalyse og visualiseringer.
Ejendomsværdi	Tab af ejendomsværdi er ikke et emne, der bliver behandlet i miljøvurderingsloven. Emnet vil derfor ikke blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten.
Støj	Der vil indgå en støjregning i miljøkonsekvensrapporten.
Risikoforhold	Det PtX-anlæg, der omtales i hørings svarene, etableres ca. 450 m syd for projektområdet. I forbindelse med miljøgodkendelse af PtX-anlægget blev det vurderet, at anlægget ikke medfører en øget stedbunden risiko i forbindelse med uheld, samt at det ikke udgør en risiko for Energinets nærtliggende luftledninger. I lyset af dette vurderes det, at en udvidelse af Højspændingsstation Kassø ikke vil bidrage til risikobilledet i nærområdet. Emnet behandles under kumulative forhold i miljøkonsekvensrapporten.
Kirkeomgivelser	Projektet placeres uden for kirkebyggelinjen og udpegede indsigtsområder for kirker. Desuden er mellemliggende arealer også planlagt til store erhvervsvolumener. Det

	vurderes, at projektet ikke påvirker kirkens omgivelser. Emnet vil derfor ikke blive behandlet miljøkonsekvensrapporten.
Arkæologi	Museum Sønderjylland har udført arkivalsk kontrol iht. museumslovens bestemmelser. Museet udtaler, at store dele af området allerede er undersøgt, og at der ved tidl. projekter er gjort fund fra stenalder til middelalder, hvoraf flere ikke er færdigundersøgte. Museet ønsker ikke færdigudgravede områder inden for projektområdet færdiggjorte. Endvidere opfordrer muset til, at der igangsættes arkæologiske forundersøgelser for de arealer, der ikke tidligere er undersøgte. Museets arkivalske kontrol tages til efterretning. Energinet aftaler som bygherre med museet den nærmere igangsættelse af arkæologiske forundersøgelser – iht. museumslovens bestemmelser. Emnet vil derfor ikke blive behandlet miljøkonsekvensrapporten.

Høringens konsekvens for projektet

De indkomne høringssvar i 1. offentlighedsfase gav ikke anledning til ændringer af projektet.

En sammenstilling af de indkomne høringssvar med Energinets (bygherres) kommentering samt Styrelsen for Grøn Arealomlægnings vurdering fremgår af Bilag 9 – Høringsnotat fra 1. offentlighedsfase.

3.2 Resume af høringssvar fra 2. offentlighedsfase

[Udfyldes, når 2. offentlighedsfase er gennemført]

3.3 Høringens indflydelse på afgørelsen

[Udfyldes, når 2. offentlighedsfase er gennemført]

4. Afværgeforanstaltninger

Bygherre har oplyst i sin miljøkonsekvensrapport, at der for at mindske projektets påvirkninger af omgivelserne er indarbejdet en række afværgeforanstaltninger. Følgende afværgeforanstaltninger skal overholdes på lige vis som vilkår ved realisering af projektet. De afværgeforanstaltninger, der er indarbejdede i projekter, fremgår af Tabel 3.1.

Tabel 3.1 Liste over de afværgeforanstaltninger, der er indarbejdet i projektet.

Mulig påvirkning af:	Nr.	Afværgeforanstaltning
Paddevandhul	1	
To vandfyldte lavninger (V29 og V30) inden for projektområdet, som nedlægges ifm. projektet.		Fordi de to vandfyldte lavninger nedlægges, vil bygherre etablere et nyt paddevandhul. De vandfyldte lavninger (V29 og V30) vil blive nedlagt på et tidspunkt, hvor lille vandsalamander (og øvrige padder) ikke opholder sig i dem. Dette sker efter at paddehegnet er blevet opsat, og der er blevet ketsjet efter padder i lavningerne. Det nyetablerede paddevandhul anlægges nord for V20 (Figur 9-5, Bilag 2 - Miljøkonsekvensrapport) og får et overfladeareal på 500-1.000 m² afhængig af den konkrete vandstand. Det udformes som et paddeegnet vandhul. Det vil sige, at det bliver lysåbent med flade skråningsanlæg (1:5 – 1:10) og lavvandet med varierende vanddybde. Størrelsen og udformning af vandhullet er fastsat ud fra en kvalitativ vurdering af områdets karakter samt kravene hos de paddearter, som er fundet i området.
Fredede arter	2	

Individdrab af pad- der	For at undgå individdrab på padder i forbindelse med anlægsarbejdet vil der blive opsat paddehegn, som adskiller området med anlægsarbejder fra moseområdet og det nye paddevandhul nord for området (Figur 9-13, Bilag 2: Miljøkonsekvensrapport). Paddehegnet vil være udformet således: - Være minimum 50 cm højt - Have ombukket overkant - Slutte tæt til jorden - Vegetationen langs paddehegnet slås i en afstand af 0,5 m fra paddehegnet, så den til enhver tid er lavere end 20 cm høj - Paddehegnets ender afsluttes med en bøjning (halvcirkel), således at padder, der følger hegnet, ledes tilbage langs hegnet. - Samtidig etableres der en paddepassage (et rør) under grusvejen, således at padderne kan krydse grusvejen uden risiko. - Paddehegnet opsættes i vinterhalvåret/tidligt forår, inden padderne begynder deres vandring. - Paddehegnet bliver stående i hele den periode, hvor der sker anlægsarbejder, og paddehegnet samt den nærtstående vegetation tilses mindst hver 14. dag i paddernes aktive periode (fra 1. april til 15. oktober). - Der vil blive opsat faldfælder for hver 60 meter på indersiden af paddehegnet. Faldfælderne etableres som nedgravede spande, hvori der placeres en gren, således at mus og andre små pattedyr kan kravle op samt en knytnæve-stor sten, som padderne kan kravle op på eller ind under. - Som supplement til faldfælderne vil der for hver 60 meter på indersiden af paddehegnet etableres en mindst 1 m bred rampe, såkaldte paddehop, konstrueret af stabilgrus eller lignende materiale, således at padder og andre dyr, selv kan komme over hegnet og væk. Rampen vil flugte med overkanten af paddehegnet og etableres med en hældning på mindst 1:5. Der vil mellem alle paddehop blive etableret skif-
------------------------------------	--

		tevis faldfælder, således er der i den periode, hvor projektområdet tømmes, vil være forekomst af enten paddehop eller faldfælder for hvert 30 m i hele paddehegnet's længde. - Hver fælde vil være dækket af et grovmasket gitter, som sikrer padderne mod prædation. - Fælderne sættes op, når padderne i området begynder at vandre mod vandhullerne (forventeligt i marts måned), og de forbliver aktive så længe, at der er vandrende padder, dvs. indtil der tre dage i træk ikke er fanget padder. - I de perioder, hvor fælderne anvendes, vil de blive tømt hver morgen før kl. 9:00 samt om aftenen. De padder, som bliver fanget, flyttes til V20, der ligger i forbindelse med den § 3-beskyttede mose. - Flytningen af padderne vil blive foretaget af en eller flere personer, der har erfaring med håndtering af padder.
--	--	---

Yngleområder for fugle		For lille præstekrave, stor præstekrave og vibe vil det være nødvendigt, at der fortsat er egnede ynglehabitater med grusflader og lavvandede partier, for at de kan yngle inden for området. Da stor præstekrave er tilknyttet store, flade åbne sand- og grusarealer vil bygherre sikre, at dele af arealet mellem de kommende 150 kV-stationer genetableres som grusflade. For at undgå tilgroning eller urtevekst op gennem det nyetablerede areal bliver overjorden skrabet af, og et lag af 20 cm næringsfattigt og gruset materiale bliver lagt.
Flagermus	3	
Erstatningshabitat		Fordi brun langøre, syd-, pipistrel- og dværgflagermus anvender bygningen på Kassøvej 25 som habitat, skal der ske en udslusning af individerne samt etableres erstatningshabitat. Det er en forudsætning, at bygherre: - etablerer erstatningshabitater (to bat barns (flagermushuse)) forud for nedrivningen af bygningerne på Kassøvej 25 - supplerer med flagermuskasser ved bygningerne og bibeholder store træer i området - ved udslusning lader bygherre flagermus flyve ud fra den aktuelle bygning om aftenen for så efterfølgende at spærre den ind- og udgang, de benytter, hvorved de forhindres i at komme tilbage i bygningen. Det forudsættes, at metoden anvendes over flere døgn, således at der ikke efterlades individer, herunder unger, der ikke har forladt bygningen den enkelte aften. - udelukkende foretager udslusning inden for de to perioder umiddelbart før og efter flagermus' ynglesæson, og uden for deres vinterrasteperioden, hvor flagermus endnu ikke er samlet i kolonier, dvs. i perioderne 15. april – 15. maj og 15. august – 15. september. - opdeler nedrivningsarbejderne for lade- og staldbygningerne i etaper og udfører dem skånsomt, hvor bygherre første dag manuelt fjerner halvdelen af taget og næste dag fjerner resten af taget.

		- indstiller nedtagningen i et par dage, indtil flagermus har forladt stedet, hvis der i forbindelse med fjernelsen af taget observeres flagermus under taget - sikrer, at alle flagermus kan undslippe nedrivningen, og at unger ikke efterlades, kan denne metode også kun benyttes i perioderne 15. april – 15. maj eller 15. august – 15. september.
Underboringer	4	
Grundvandsforekomster		To af de regionale grundvandsforekomster inden for projektområdet er i ringe kemisk tilstand grundet pesticider. Det er derfor en forudsætning for projektet, at den udførende entreprenør ikke anvender stoffer med kendte biocider i borevæsken.
Beredskabsplan		Bygherre stiller krav til, at boreentreprenør udarbejder en beredskabsplan, som specificerer, hvordan denne forholder sig ved en eventuel udsivning af boremudder fra både boregruber og underboring, og samtidig sikrer, at der ikke sker afløb af boremudder fra arbejdsarealerne til omkringliggende arealer. Under hele borearbejdet overvåges underboringen nøje.
Omlægning af vandløb	5	
Målsat vandløb nedstrøms		For at reducere risikoen for sedimenttransport vil bygherre indlægge midlertidige sandfang på de nye strækninger af det nyomlagte vandløb. Sandfanget overvåges, således at det tømmes i tide og funktionen opretholdes. Bygherre har desuden oplyst, at strækningerne anlægges tørt, hvilket reducerer risikoen for spredning af okker. Den nye strækning åbnes først for vandgennemstrømning, når den er gravet færdig. Hvis der frigives okker på strækningen, vil strækningen stå vandfyldt et stykke tid, inden den åbnes for gennemstrømning. Dermed bundfældes okkeren og det vil blive liggende som sediment. Skulle det mod forventning vise sig, at der er betydelige mængder okker til stede, vil vandet blive tilbageholdt på den nye strækning i minimum 18 timer, så okkeren bundfælder.
Støv	6	

Støvgener fra projektets jorddepot		For at minimere risikoen for støvgener fra jorddepotet mod øst vil bygherre etablere jorddepotet som det sidste og afvikle det som det første, således at dets tidsmæssige udstrækning minimeres.
Trafik	7	
Risikoforhold ved trafik på Kirkegade		Det er indarbejdet som en afværgeforanstaltning i projektet, at tung trafik ledes uden om Kirkegade i Hjordkær. Denne forudsætning sikrer, at projektet ikke vil påvirke den aktuelle trafiksikkerhed i Kirkegade.

Energinet vil som bygherre sikre, at ovennævnte afværgeforanstaltninger overholdes af entreprenøren ved at føre løbende tilsyn under anlægsarbejdet.

5. Vilkår for tilladelsen

Det er en forudsætning for tilladelsen, at Energinet etablerer Opgradering af station Kassø inden for de fysiske og miljømæssige rammer og forudsætninger, herunder afværgeforanstaltninger, som fremgår af miljøkonsekvensrapporten.

§ 25-tilladelsen meddeles på baggrund af:

- Bygherres ansøgning
- Miljøkonsekvensrapporten for Opgradering af station Kassø

Projektet skal desuden overholde den til enhver tid gældende øvrige lovgivning.

Følgende vilkår fastsættes som forudsætning for § 25-tilladelsen:

Beplantning

1. Der skal etableres et beplantningsbælte mod vest og øst bestående af minimum 6 rækker i en bredde på minimum 10 meter. Desuden etableres beplantning af grupper af træer og buske i et grønt forareal langs Kassøvej som vist på Figur 6-1. Eksisterende beplantning skal indgå heri. Beplantningsbæltet mod vest og øst skal være etableret senest den næstkommende plantesæson efter opstart af anlægsarbejdet.
2. Der skal foretages besigtigelse af den afskærmende beplantning omkring stationsområdet. Besigtigelsen skal foretages mindst én gang årligt i forår- eller sommerperioden i 10 år og skal sikre, at den afskærmende beplantning opretholder sin bredde og er i god vækst. Hvis enkelte træer, buske eller strækninger af beplantningen er gået ud, skal disse erstattes i den først mulige plantesæson efter det er konstateret. Dokumentation for besigtigelse og pleje af beplantningen skal kunne forevises på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs forlangende.

Beskyttede arter

3. Der skal fremsendes dokumentation for, at etablering af det nye paddevandhul er gennemført som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten samt som afværgeforanstaltning nr. 1 i Tabel 3.1. Denne skal fremsendes til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø senest 1 år efter opstart af anlægsarbejdet for stationsudvidelsen.
4. Der opstilles paddehegn med en placering som angivet på Figur 9-13 i miljøkonsekvensrapporten. Paddehegnet skal være opsat minimum 1 måned, før anlægsarbejdet påbegyndes. Paddehegnet skal opretholdes gennem hele projektets anlægsperiode.

5. Senest 1 uge efter opsat paddehegn skal der fremsendes billedokumentation for udformningen af hegnet til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø med GPS-position for billedet samt et kort med placering af alt opsat hegn, spande og paddehop.
6. Paddehegnet skal tilses i hele sin længde mindst hver 14. dag i paddernes aktive periode (15. marts til 15. oktober) for at sikre, at der ikke er fejl og mangler på paddehegnet. Eventuelle fejl eller mangler på hegnet, som opstår under indsamlingsperioden, skal udbedres hurtigst muligt. Der skal føres logbog for, at paddehegnet er tilset. Logbogen skal fremvises på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes forlangende.
7. Under paddeindsamlingen skal spandene under indsamlingsperioden tjekkes to gange daglig for paddere, både morgen (før kl. 9.00) og aften. Der skal føres logbog herfor. Logbogen skal fremvises på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes forlangende.
8. Bygherre skal udarbejde en procedure, der sikrer, at deres tilsynsførende samt entreprenørpersonale i marken er bekendt med vilkårene i dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen, der meddeles som grundlag for nærværende tilladelse. Proceduren skal fremvises på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes forlangende.
9. Flagermushusene (bat barns) skal være etablerede som erstatningshabitat forud for nedrivningen af Kassøvej 25 som anvist på Figur 9-14 i miljøkonsekvensrapporten. Dokumentation herfor skal kunne fremvises på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes forlangende.
10. Forud for nedrivningen af Kassøvej 25 skal bygningen tømmes for flagermus via udslusning. Udslusningen må udelukkende fortages i perioderne 15. april – 15. maj og 15. august – 15. september. Der skal føres logbog med angivelser af hvilken periode udslusningen er foregået i samt af antallet af døgn, udslusningen er sket over. Logbogen skal fremvises på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes forlangende.

Omlægning af vandløb

11. Under omlægning af vandløbet skal bygherre observere, om der blotlægges okker, og om der sker okkerfrigivelse ifm. vandløbsomlægningen. Hvis der blotlægges okker eller sker okkerfrigivelse, skal vandet tilbageholdes på den nye strækning i minimum 18 timer, så okkeren bundfældes.

Det skal dokumenteres i logbog, hvis der fritlægges okkerlag i forbindelse med omlægningen af vandløb samt hvornår og i hvilket omfang, der sker tilbageholdelse af vand. Dokumentationen skal kunne forevises ved Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes forlangende.

Styret underboring

12. Senest 1 måned før en underboring igangsættes, skal bygherre fremsende oplysninger til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø om hvilke produkter, der anvendes sammen med en redegørelse for, at brugen af stofferne er i overensstemmelse med de forudsætninger, der danner grundlag for vurderingerne i DHI-rapporten (*Risikovurdering af boremudderprodukter*, 16. august 2021). Bygherre kan i denne forbindelse ikke anvende additiver, der indeholder biocider.
13. Bygherre skal sikre, at boremudder i anlægsfasen ikke kommer i direkte kontakt med beskyttede naturområder. Start- og slutgruber for boremudder skal anlægges og sikres, så der ikke sker overløb til omgivelserne, også under regn. Bygherre skal kunne forevise fotodokumentation herfor til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø på forlangende. Fotodokumentationen skal være påført koordinater og dato.
14. Boremudder skal bortskaffes til et godkendt modtageanlæg. Dokumentation herfor skal opbevares i minimum 5 år og forevises på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø på forlangende.

Begrundelse for afgørelsen

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har afgrænset indholdet i miljøkonsekvensrapporten i en afgrænsningsudtalelse af den 5. september 2024, jf. Bilag 1: Afgrænsningsnotat. Bygherres miljøkonsekvensrapport er udarbejdet på baggrund heraf, og nærværende tilladelse omfatter vurderinger af projektets væsentlige indvirkninger på miljøet på baggrund af sags samlede oplysninger.

Bygherre har udarbejdet en miljøkonsekvensrapport, som Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har modtaget i endelig udgave den 12. september 2025. Rapporten er udarbejdet af Energinet Eltransmission A/S, og tilladelsen meddeles således til Energinet Eltransmission A/S.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har gennemgået bygherres miljøkonsekvensrapport og fundet, at den opfylder kravene i § 20 i miljøvurderingsloven, herunder at de deri indeholdte oplysninger, som er væsentlige for afgørelsen, er korrekte og tilstrækkelige.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at udvidelse af højspændingsstationen kan etableres uden uacceptable påvirkninger af mennesker, miljøet, samfundet mv., hvis rammerne for projektet som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, samt vilkårene for nærværende tilladelse overholdes. Vurderingen er foretaget på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø's vurderinger, de indbyggede afværgeforanstaltningers samt de stillede vilkår. Desuden indgår som grundlag for ovennævnte vurdering Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsens jf. § 14, stk. 1 og § 15, stk. 1, jf. §§ 12 og 19³ (Bilag 8).

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b i alle livsstadier, når afværgeforanstaltninger beskrevet i miljøkonsekvensrapporten og vilkårene i nærværende tilladelse efterkommes. Ligeledes vurderes det på baggrund af miljøkonsekvensrapporten, at projektet ikke vil skade de arter og naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget for de omkringliggende Natura 2000-områder, jf. habitatbekendtgørelsen⁴.

³ BEK nr 521 af 25/03/2021. Bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt med senere ændringer

⁴ BEK nr. 1098 af 21/08/2023. Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

Det er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø samlede vurdering, at der ikke er uacceptable miljømæssige gener som følge af projektet. Endvidere ses de ændringer, som projektet medfører, ikke at have en sådan karakter eller omfang, at det taler afgørende imod, at projektet etableres.

Nedenfor fremgår en emnebaseret begrundelse for de stillede vilkår i nærværende tilladelse.

6. Støj

Projektet indebærer en række anlægsaktiviteter, herunder også trafik, som medfører en støjpåvirkning i anlægsfasen samt i forbindelse med demonteringen af komponenter på den eksisterende station. Der vil desuden også være støj fra stationen i driftsfasen.

Den nærmeste bolig er beliggende umiddelbart ved projektområdets østlige afgrænsning i en afstand af ca. 75 m til nærmeste jorddepot og minimum 170 m til byggefelt for tekniske anlæg. Sydvest for projektområdet ligger de nærmeste boliger i en afstand af 65 m til projektområdet med mere end 350 m til byggefelt og nærmeste jorddepot. Der er mere end 1 km til nærmeste større boligområde. Inden for projektområdet findes den eksisterende Station Kassø, som nedtages som en del af dette projekt.

Grundet projektets nærhed til Solarpark Kassø og Kassø PtX samt landbrugsdriften i området ligger projektet derfor i et område, hvor der befinder sig tekniske anlæg og øvrige aktiviteter, der præger støjbilledet.

6.1 Støj i anlægsfasen

Anlægsaktiviteterne forventes at foregå over en periode på ca. syv år, hvor der arbejdes i forskellige dele af det 173 ha store projektområde. Stationen vil blive udbygget i flere overlappende faser, hvor der vil være perioder med hhv. nedtagning af udtjent udstyr, jordbearbejdning, fundering, etablering af bygningsmasse og montering af el-komponenter. Arbejderne vil i perioder omfatte støjende aktiviteter, særligt ved jordbearbejdning og fundering, hvor der anvendes tungt maskineri. De indledende anlægsfaser og afsluttende retableringsfaser for de tre stationsområder vil være perioder med mest støjende jordarbejder og lignende. Disse perioder udgør kun en begrænset del af den samlede anlægsperiode.

Arbejderne vil blive udført inden for normal arbejdstid, som på hverdage er kl. 07.00-18.00. Der findes ingen gældende grænseværdier for støj og vibrationer i forbindelse med anlægsarbejder. Aabenraa Kommune har ikke vedtaget en instruks med kommunale krav. Det er derfor Aabenraa Kommune, der skal fastsætte krav til de enkelte anlægsarbejder vedrørende grænseværdier og tidsrum for arbejdets udførelse i medfør af miljøaktivitetsbekendtgørelsen.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Anlægsfasen varer syv år. Støjen i denne fase vil være opdelt i perioder, som har en tidsmæssig forskydning. Grundet projektområdets størrelse på 173 hektar vil der også være en geografisk forskydning af de støjende anlægsaktiviteter. Der vil dog være perioder, hvor støjen kan medføre gener for de nærmeste beboere i hverdage i tidsrummet kl. 07.00-18.00.

Der vil ikke i nogen beregningspunkter på nogen tidspunkter være støjni-veauer højere end 47 dB. Fordi de støjende perioder er opdelt i faser, har en geografisk forskydning og udelukkende foregår på hverdage inden for almindelig arbejdstid, er det Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektet i sin anlægsfase ikke vil medføre nogen væsentlig negativ påvirkning fra støj på de omkringboende.

Kumulative forhold

Projektområdet grænser op til arealer, der er omfattede af lokalplanerne 125, 88 og 89. De tre arealer er opkøbt med henblik på anlæggelsen af større data-centre, men det er endnu hverken afklaret om lokalplanerne udnyttes, eller hvornår evt. anlægsarbejde påbegyndes. Hvis de omkringliggende erhvervsbebyggelser realiseres i samme anlægsperiode som udvidelsen af station Kassø, så vil det medføre øget støj fra anlægsarbejder i området, som vil medføre risiko for øgede støjgener for de nærmeste boliger ved Kassøvej. Under projektets anlægsfase vil Solar Park Kassø og PtX Kassø også være i drift.

Fordi anlægsarbejdet udelukkende vil forekomme på hverdage, vil variere i løbet af anlægsperioden og forekomme periodevis over et større geografisk område er det derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at anlægsarbejdet ved højspændingsstationen heller ikke i kumulation med eksisterende projekter vil medføre en væsentlig påvirkning for omkringboende.

6.2 Støj i driftsfasen

Aabenraa Kommune har vurderet, at den nærmeste bebyggelse bør anses som værende beliggende i åbent land. Støjforholdene er derfor håndteret herefter. Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at der er udført støj-beregninger for den støjbelastning, der vil være i området i projektets driftsfase. Resultaterne viser, at de vejledende grænseværdier for virksomhedsstøj er overholdt i samtlige beregningspunkter i både dag-, aften- og natperioden.

Bygherre vurderer derfor, at påvirkningen som følge af projektets driftsfase vurderes at være lille, idet der er tale om hørbar påvirkning under grænseværdierne.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø finder, at bygherre i sin miljøkonsekvensrapport har foretaget tilstrækkelige redegørelser for støjforholdene i området efter anlæggets etablering samt gennemført de nødvendige støj-beregninger for driftsfasen. Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for virksomhedsstøj er overholdt i

alle beregningspunkter, herunder alle beboelser, for hele døgnet. Det er derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektet i sin driftsfase ikke medfører væsentlige støjgener for sine omgivelser.

Det er en forudsætning for nærværende tilladelse, at de støjende komponenters antal og kildestyrke ikke ændres ved projektets udførelse. Såfremt der sker ændringer heri, betragter Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø det som en ændring til projektet, der skal behandles efter miljøvurderingsreglerne.

Kumulative forhold

I kumulation med de øvrige projekter i området vil projektet i sin driftsfase kunne medføre en støjpåvirkning sammen med SolarPark Kassø og Kassø PtX mod syd samt de tre mulige datacentre (lokalplanerne 125, 88 og 89), hvis disse realiseres. Støjen fra de enkelte anlæg og virksomheder reguleres efter bestemmelserne for ekstern støj fra virksomheder. I et erhvervsområde med flere virksomheder skal hver enkelt virksomhed overholde grænseværdierne, og det samlede støjniveau kan derfor være højere. Det fremgår af Miljøstyrelsens vejledning om ekstern støj fra virksomheder, at borgere ved overholdelse af de vejledende grænseværdier sikres mod urimelig støj fra hver enkelt virksomhed. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer derfor, at projektet i sin driftsfase, og i kumulation med de øvrige projekter i området, ikke vil medføre en væsentlig støjpåvirkning for de omkringboende.

7. Luft, støv og lugt

I anlægsperioden vil der være emissioner fra anlægsmaskiner og lastbiler mm. Gravearbejder og kørsel kan i tørre perioder give diffuse støvemissioner. Projektet vil i sin driftsfase ikke indebære nogen gener forbundet med luft, støv og lugt. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har derfor i miljøvurderingens afgrænsningsnotat vurderet, at emnet kunne grænses ud hvad angår driftsfasen. Nedenstående redegørelse behandler derfor udelukkende luft-, støv- og lugtpåvirkninger for anlægsfasen.

7.1 Luft, støv og lugt i anlægsfasen

Den udvidede højspændingsstation vil være placeret i det åbne land. Den nærmeste bolig er beliggende umiddelbart ved projektområdets østlige afgrænsning, og der er mere end én km til nærmeste større boligområde.

Nærområdet anvendes i dag i udpræget grad til landbrug, der kan være kilde til både lugt- og støvpåvirkning. Inden for projektområder er der endvidere i dag terrænreguleret med store mængder stabilgrus, der kan give anledning til støvflugt i tørre perioder med kraftig vind.

Diffuse emissioner af støv vil forekomme gennem anlægsfasen, når der graves, håndteres jord og køres på områderne. Generne vil være størst i tørre perioder med kraftig vind.

Bygherre oplyser i sin miljøkonsekvensrapport, at det ikke kan udelukkes, at de nærmeste beboere i perioder vil kunne opleve støvgener som følge projektets realisering. Påvirkningen af den lokale luftkvalitet med støv vil dog være midlertidig, fordi det er kun nogle af anlægsaktiviteterne, der er støvende. I begrænsede perioder vil der ligge større mængder løst materialer på visse lokaliteter indenfor projektområdet, hvorfra der kan frigives støv ifm. med til- og frakørsel af materiale. Energinet har planlagt fem jorddepoter inden for projektområdet. Der er et østligt depot, som er placeret nær boliger (lyserød markering på Figur 3-3, Bilag 2: Miljøkonsekvensrapport). Det er særligt boligerne omkring dette depot, som vil kunne opleve støvgener under specifikke vejrsmæssige forhold. For at minimere denne risiko vil bygherre etablere dette jorddepot som det sidste og afvikle det som det første, således at dets tidsmæssige udstrækning minimeres.

Højspændingsstationen etableres i det åbne land, hvor bygherre oplyser, at spredningsforholdene er gode. Endvidere skal projektets mulige støvpåvirkning sammenholdes med projektområdets nuværende anvendelse som landbrugsjord, der tillige kan være kilde til støvflugt i tørre perioder med kraftig vind, om end i et mindre omfang sammenlignet med et jordoplag. Projektet vurderes således ikke af bygherre at medføre stærk forøgede støvgener sammenlignet med situationen i dag.

Hvis der konstateres større støvemissioner i tørre perioder, vil dette kunne mindskes med tiltag som befugtning og hastighedsbegrænsning. Aabenraa Kommune har med hjemmel i miljøaktivitetsbekendtgørelsen og miljøbeskyttelsesloven mulighed for at regulere støvforholdene.

Samlet set er det bygherres vurdering, at projektet vil afstedkomme en mindre påvirkning på den lokale luftkvalitet, som følge af støv fra anlægsaktiviteterne, fordi en eventuel påvirkning af luftkvaliteten i form af støvgener vil være midlertidig og kun berøre få nærliggende boliger til projektområdet. Væsentlige støvemissioner i tørre perioder med kraftig vind kan mindskes med tiltag som befugtning, hastighedsbegrænsning og afvikling af jorddepoter nær boliger.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at projektet ikke vil medføre nogen luft-, støv- eller lugtgener af væsentlig karakter. Der er i bygherres miljøkonsekvensrapport ikke nogen beskrivelse af, om projektet indebærer nogen lugtgener i sin anlægsfase. Baseret på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs kendskab til projektet og dets karakter vurderes det dog at være usandsynligt, at projektet skulle medføre lugtgener.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at projektet ikke vil medføre nogen støvgener. Dette vurderes på baggrund af bygherres redegørelser i miljøkonsekvensrapporten, hvor det fremgår, at en eventuel påvirkning i form af støvgener vil være midlertidig og at støvemissionerne i tørre perioder med kraftig vind kan håndteres i form af fugtning og hastighedsbegrænsning. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø lægger også

vægt på, at jorddepotet mod øst etableres og afvikles på en måde, således at varigheden er reduceret til et minimum.

Kumulative forhold

Der etableres inden for samme tidsperiode en e-metanolfabrik ca. 450 m syd for Kassøvej, der er kilde til mindre omfangsrige luftemissioner, der dog ikke omfatter støv i driftsfasen. De tilstødende arealer til projektområdet er primært marker i omdrift, hvor landbrugsaktiviteterne må forventes at kunne afstedkomme støvgener i tørre perioder. Såfremt støvende anlægsaktiviteter er sammenfaldende med landbrugsdriften, kan der således potentielt være kumulative virkninger heraf.

Fordi der kun få nærliggende boliger til projektområdet, er det bygherres vurdering, at en kumulativ støvpåvirkning fra anlægsaktiviteter og landbrugsdrift vil være ubetydelig. Projektområdet grænser op til lokalplanerne 125, 88 og 89, som er opkøbt med henblik på anlæggelsen af større datacentre, men det er endnu hverken afklaret om lokalplanerne udnyttes, eller hvornår evt. anlægsarbejde påbegyndes. Hvis anlægsarbejder til et eller flere af de tre områder realiseres i samme periode som udbygning af station Kassø kan det medføre kumulative støvpåvirkninger. Projektet medfører ikke nogen lugtgener, og vil derfor hellere ikke medføre noget kumulativt bidrag hertil.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er enig med bygherre hvad angår vurdering af kumulative påvirkninger. Hvis lokalplanerne 125, 88 og 89 skal realiseres, vil der i den forbindelse skulle tages stilling til de kumulative forhold i området.

8. Trafik og transport

Projektet kan i anlægsfasen forventes at medføre påvirkning af trafikafviklingen og trafiksikkerheden i forbindelse med etablering af højspændingsstationen. Det er i miljøvurderingens afgrænsningsnotat (Bilag 1: Afgrænsningsnotat) blevet vurderet, at emnet trafik og transport ikke skulle behandles hvad angår driftsfasen, fordi der i denne periode ikke vil være nogen væsentlig trafik. Emnet indgår derfor ikke i miljøkonsekvensrapporten.

8.1 Trafik og transport i anlægsfasen

I bygherres miljøkonsekvensrapport er der redegjort for eksisterende forhold i området, hvor Kassø højspændingsstation etableres. Højspændingsstationen vil blive vejbetjent fra Kassøvej. Fra vest kan Kassøvej benyttes via Hellevad-Bovvej (landevej 175), mens der fra nord kan benyttes Arnhøjvej, som kobler Hellevadvej mod nord med Kassøvej mod syd. Desuden kan Aabenraa-vej (landevej 443) benyttes til let trafik fra øst gennem den mindre by Hjordkær via Kirkegade til Kassøvej. Der vil ikke forekomme tung trafik ned gennem Hjordkær. Bygherre oplyser, at der på nuværende tidspunkt ikke er nogen indikationer om trafikale problemer i området. I projektets anlægsfase vil der til- og frakøre tunge transporter i forbindelse med etablering af højspæn-

dingsstationen samt demontering af den eksisterende station. Trafikmængderne vil variere gennem anlægsperiodens længde på cirka syv år med forventet størst trafik i den indledende fase med tilkørsel af grus, beton og øvrige byggematerialer. Baseret på bygherres erfaringer fra tidligere projekter vurderes den maksimale belastning at være op til 30-50 transporter, som kører til og fra området dagligt, hvilket svarer til 60-100 ture dagligt. Dette vil udgøres af primært lastbiltransporter, men også en mindre andel personbiler og servicebiler.

Bygherre antager, at de køretøjer, som skal have adgang til projektområdet, vil anvende de tre vejstrækninger med en ligelig fordeling. I anlægsperioden vil der således dagligt være en øget mængde trafik på Kassøvej vest for Station Kassø, Arnhøjvej og Aabenraavej/Kirkegade på 33 ture i hver retning. På Kassøvej øst for højspændingsstationen vil der være en mertrafik på 66 ture dagligt, da der på denne strækning kommer trafik fra Arnhøjvej og Aabenraavej/Kirkegade.

Mængden af mertrafik på vejene vil dermed være et procentmæssigt lille bidrag til den eksisterende trafik. På Kassøvej vil forøgelsen svare til 6-10 % af den nuværende trafik, mens det på de øvrige veje vil være en betydelig mindre andel.

Det er bygherres vurdering, at anlægsarbejdet på station Kassø vil bidrage til en ubetydelig påvirkning af kapaciteten og afviklingen på det nærliggende vejnet. Kassøvej er en mindre vej med smal vejprofil uden areal forbeholdt til bløde trafikanter, hvilket giver anledning til, at der bør tages hensyn til bløde trafikanter ved en større stigning i tung trafik. Der bør etableres tydelig skiltning og overvejes tiltag til større tryghed og sikkerhed for bløde trafikanter på vejen. Nødvendige tiltag ved anlægsarbejderne udføres efter de krav der stilles af kommunen som vejmyndighed. Aabenraa Kommune forventer at stille krav til placering og udformning af midlertidige og permanente adgangsveje, hermed krav til anlæg, oversigt, skiltning og afmærkning.

Det er bygherres samlede vurdering, at en moderat påvirkning på trafiksikkerheden på Kirkegade i Hjordkær, men det er indarbejdet som en afværgeforanstaltning i projektet, at tung anlægstrafik ikke passerer gennem byen, vurderes en ubetydelig påvirkning. På det resterende nærtliggende vejnet vurderes ligeledes en ubetydelig påvirkning.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at der i bygherres miljøkonsekvensrapport er redegjort tilstrækkeligt for projektets påvirkninger på trafikafvikling, -sikkerhed og transport i anlægsfasen. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er enig i bygherres vurdering af, at den 6-10 %-forøgelse af den nuværende trafikmængde ikke vil medføre nogen væsentlig påvirkning på den eksisterende trafik i området. Det forudsættes i projektet, at tung trafik ledes uden om Kirkegade i Hjordkær. Denne forudsætning sikrer, at projektet ikke vil påvirke den aktuelle trafiksikkerhed i Kirkegade. Dette fremgår som nr. 7 i afsnittet Afværgeforanstaltninger.

Kumulative forhold

Der er i bygherres miljøkonsekvensrapport oplyst, at hvis lokalplanerne 88, 89 og 125 udnyttes, så vil der være risiko for kumulative trafikale påvirkninger på områdets vejnet i anlægsfasen for stationsudvidelsen. Den trafik, der ville opstå, hvis disse projekter realiseres vil være markant højere end tilfældet for anlægsperioden for station Kassø. Den trafik, som station Kassø vil tilføre, vil udgøre en ubetydelig påvirkning på kapaciteten og sikkerheden i område sammenholdt med trafikken fra de øvrige planer. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er enig med bygherre hvad angår vurdering af kumulative påvirkninger fra trafik. Hvis lokalplanerne 125, 88 og 89 skal realiseres, vil der i den forbindelse skulle tages stilling til de kumulative forhold i området.

9. Beskyttet natur

Bygherre har i maj 2024 foretaget besigtigelse af de § 3-beskyttede naturområder, der befinder sig i projektets nærhed. Besigtigelserne herfra er efterfølgende suppleret med observationer fra efterfølgende besøg i undersøgelsesområdet (Figur 3-10, Bilag 3: Naturundersøgelser). Ved tidspunktet for besigtigelserne var der inden for projektområdet to § 3-beskyttede vandløb samt ét § 3-beskyttet moseområde. Besigtigelser af området har medført, at yderligere områder inden for projektets areal viser sig at opfylde kravene til at være beskyttede af naturbeskyttelseslovens § 3. Dette gælder for et oversvømmet område (V20) ved siden af mosen og to regnvandsbassiner nær vandløbet (V23 og V25) (Figur 3-10, Bilag 3: Naturundersøgelser). Samlet er der således to § 3-beskyttede vandløb, ét § 3-beskyttet moseområde og tre § 3-beskyttede søer. Projektet indebærer desuden også en omlægning af det ene § 3-beskyttede vandløb, Sønderkær Bæk. Denne omlægning vil kræve en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, fordi der skal foretages en tilstandsændring af vandløbet. Projektet indebærer også en sløjfning af en del af Sønderkær Bæk langs den sydøstlige side af projektområdets § 3-beskyttede moseareal. Sønderkær Bæk har i dag en drænende funktion på mosen, og de fremtidige forhold omkring mosen vil med projektet derfor være lidt vådere end i dag.

9.1 § 3-beskyttet natur i anlægsfasen

I anlægsfasen vil der være behov for tørholdelse ifm. fundering af bygninger og komponenter, men ikke i forbindelse med kabellægningen. Bygherre vurderer i miljøkonsekvensrapporten, at den mulige effekt som følge af tørholdelsen vil være af meget lokal karakter uden effekt på den § 3-beskyttede natur. Projektets potentielle påvirkninger på § 3-beskyttet natur vil risikere at ske som følge af arealinddragelse, tørholdelse og midlertidig grundvands-sænkning.

Tørholdelse og grundvandssænkninger kan potentielt påvirke de § 3-beskyttede naturområder. Tørholdelse vil være midlertidig, og gravearbejder dybere end 1-1,5 m vil som udgangspunkt udføres i sommerhalvåret, hvor grundvandet står lavt. Den mulige effekt, som følge af tørholdelse, vurderes derfor af

bygherre således at være af meget lokal karakter, og vurderes ikke at have en effekt på § 3-beskyttet natur. Grundvandssænkningerne vil være af meget begrænset omfang og varighed, hvorfor bygherre vurderer, at disse ikke vil påvirke det § 3-beskyttede natur inden for projektområdet. De arealinddragende aktiviteter kommer ikke til at have fysisk berøring med den § 3-beskyttede mose. Projektet kommer i anlægsfasen til at ændre forløbet for det § 3-beskyttede vandløb inden for projektområdet og vil derfor medføre en tilstandsændring for dette naturområde.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi projektet ikke indebærer nogen udledninger eller emissioner eller fysisk vil berøre de beskyttede naturområder på negativ vis, er det Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektet ikke vil medføre nogen negative påvirkninger på de områder i projektets nærhed, der er beskyttede af naturbeskyttelseslovens § 3. Projektet indebærer ikke nogen udledninger til recipienter eller øvrige anlægsaktiviteter, der vil kunne påvirke mosen, vandløbene eller de tre nyregistrerede § 3-områder. En forudsætning for denne vurdering er, at den potentielle risiko for udledning af okker ifm. omlægning af vandløbet håndteres ved observationen af omlægningen samt tilbageholdelse af vand i tilfælde af okkerfrigivelse. Dette fastholdes ved vilkår nr. 11 i Vilkår for tilladelsen og afværgeforanstaltning nr. 7 i Afværgeforanstaltninger.

Aabenraa Kommune er myndighed for på dette område og vil derfor være ansvarlige for at behandle dispensationsansøgning efter naturbeskyttelseslovens § 3, som skal udstedes i forbindelse med en tilstandsændring af Sønderkær Bæk. Vandløbet anlægges tørt og vandløbsbunden hæves, hvilket reducerer risikoen for frigivelse af okker. Der etableres desuden et sandfang ved den nedre del af vandløbet. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer derfor, at omlægning vil medføre en samlet positiv påvirkning på det § 3-beskyttede vandløb i driftsfasen som følge af den højere vandløbsbund samt det mere naturlige forløb som følge af genslyngningen.

Øvrige projektpåvirkninger vurderes ikke at være relevante for de § 3-beskyttede naturområder. Dette skyldes, at de § 3-beskyttede arealer ikke vurderes at blive negativt påvirket af forstyrrelser i form af lys, øget menneskelig færdselsaktivitet indenfor projektområdet eller støj. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har desuden ikke kendskab til øvrige projekter i området, der vil kunne risikere at påvirke områdets § 3-beskyttede områder i projektets anlægsfase.

9.2 § 3-beskyttet natur i driftsfasen

Projektet vil indebære, at den § 3-beskyttede mose inden for projektområdet bliver vådere end i dag som følge af sløjfningen af dele af Sønderkær Bæk. Dette vil være positivt for mosens tilstand og ændringen vil således være gunstig for naturtypen. Da mosen imidlertid er domineret af pil og i dag allerede våd, så vurderes ændringen i vandstanden ikke at være af væsentlig betydning. Omlægningen af Sønderkær Bæk vil også medføre en tilstandsændring

af vandløbet. Bygherre vurderer, at ændringen vil være positiv, da vandløbet vil blive genslynget og mere terrænnært.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Bygherre vurderer, at projektet vil medføre en moderat påvirkning på de § 3-beskyttede naturtyper. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er enige i denne vurdering, da projektet indebærer en omlægning af et eksisterende vandløb samt gør mosen vådere. Påvirkningen fra projektet forventes dog for både vandløbet og moseområdet at blive overvejende positiv. Projektet vil i sin driftsfase ikke indebære udledninger, medføre fysiske påvirkninger på de § 3-beskyttede naturområder eller indebære øvrige aktiviteter, der vil kunne påvirke områderne væsentligt. Projektet vil derfor i sin driftsfase ikke medføre nogen påvirkning på § 3-beskyttede områder, hverken inden eller uden for projektafgrænsningen. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har desuden ikke kendskab til øvrige projekter i området, der vil kunne risikere at påvirke områdets § 3-beskyttede områder i projektets driftsfase.

10. Beskyttede arter

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at projektet indebærer potentielle påvirkninger for beskyttede arter. Nedenstående vurderinger omfatter både arter beskyttet efter habitatdirektivets bilag IV samt nationalt fredede arter.

Bygherre har gennemført besigtigelser af området den 2. og den 5. maj 2024. Observationerne fra de indledende besigtigelser blev efterfølgende suppleret med yderligere information, hvis der blev gjort nye observationer på de senere besøg i undersøgelsesområdet. På baggrund af de indledende besigtigelser blev der også opsat to vildtkameraer ved vandløbet den 24. og 25. maj 2024.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at bygherre i sin miljøkonsekvensrapport i tilstrækkelig grad har beskrevet og redegjort for besigtigelserne af området.

Bilag IV-arter

I nærværende afgørelse beskrives de bilag IV-arter, som enten er observeret inden for projektområdet i forbindelse med feltundersøgelserne eller som potentielt kan findes i området., jf. viden om arternes nationale udbredelse samt deres krav til levesteder. Der er i bygherres miljøkonsekvensrapport redegjort for de bilag IV-arter, der kan forekomme inden for projektområdet.

10.1 Padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV

Paddeundersøgelserne blev gennemført i overensstemmelse med teknisk anvisning for overvågning af padder. I hvert vandhul blev der således fisket haletudser og salamanderlarver i 30 minutter med en ketsjer med en maskestørrelse på 500 µm. Undersøgelsen blev gennemført den 24. og 25. maj

2024, hvilket er indenfor den periode, hvor alle relevante paddearter kan træffes i vandhullerne.

Som supplement til undersøgelserne med ketsjer, blev der omkring den centrale grusbunke og den store lavning inden for projektområdet lyst efter padder i aftentimerne den 10. juni og 1. september 2024.

10.2 Krybdyr

10.2.1 Markfirben

I forbindelse med det øvrige feltarbejde blev markfirben eftersøgt på gruskråninger og andre potentielt egnede habitater indenfor undersøgelsesområderne. Disse undersøgelser blev gennemført den 24. maj, 10. juni og 1. september 2024. Undersøgelserne dækkede således de perioder, som anbefales i teknisk anvisning for overvågning af markfirben, herunder registrering af kønsmodne solbadende hanner og juvenile fra medio april til ultimo maj, registrering af solbadende hunner fra primo juni til medio juli og registrering af solbadende voksne dyr og juvenile i august til september. Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at besigtigelser har klarlagt, at arten ikke forekommer inden for projektområdet. Arten vurderes derfor ikke videre.

10.3 Pattedyr

10.3.1 Flagermus

Indledningsvis blev der foretaget en besigtigelse af træer og bygninger, som potentielt skal fjernes ved opgraderingen af Station Kassø. På baggrund af disse registreringer blev det besluttet at gennemføre flagermusundersøgelserne ved en kombination af lytning med håndholdt detektor og anvendelse af automatiske detektorer.

10.3.1.1 Sydflagermus

Sydflagermus er en af Danmarks mest almindelige flagermusarter. Den er vidt udbredt og almindelig over hele landet bortset fra det nordvestlige Jylland, hvor den mangler eller er fåtallig. Sydflagermusen lever i landskaber med mosaikker af agerland, spredte skove og krat, levende hegn, parker og haver. I både yngleperioden og sensommeren blev sydflagermus registreret på de fleste flagermusdetektorer, der var placeret i projektområdet. Derfor uden blev sydflagermus i begge perioder registreret tidligt på aftenen på Kassøvej 25, og det vurderes, at arten har dagsrast i bygninger på ejendommen samt at den fouragerer i den resterende del af undersøgelsesområdet (og udenfor for dette). Det er bygherres vurdering, at sandsynligheden for forekomst af en egentlig ynglekoloni af sydflagermus inden for projektområdet at være meget lav.

10.3.1.2 Skimmelflagermus

Skimmelflagermus er almindelig på Nordsjælland, hvor den forekommer med stor bestandstæthed, og den forekommer spredt i resten af landet, hvor der bl.a. er enkelte kolonier på det øvrige Sjælland, på Djursland og i Aarhus. Artens sommeropholdssteder findes typisk i et-toetages huse på landet, mens vinteropholdsstederne findes yderligt i højhuse. Skimmelflagermus jager i

stor højde (>20 m) over skovbryn, levende hegn og søer. Arten anses som regulært trækkende, men den er ikke afhængig af ledelinjer. I forbindelse med flagermusundersøgelserne var der enkelte registreringer af skimmelflagermus i projektområdet, men det vurderes, at arten alene var overflyvende eller fouragerede over projektområdet og i øvrigt ikke har tilknytning dertil. Arten vurderes derfor ikke videre.

10.3.1.3 Troldflagermus

Troldflagermus findes udbredt i det meste af landet, men er dog mere almindelig i det østlige Jylland og det øvrige Østdanmark. Arten er ofte tilknyttet ældre løvskov, hvor sommer- og vinteropholdsstederne findes i hule træer. Troldflagermus benytter dog også huse og bygninger som opholdssteder. Fourageringsområder findes først på aftenen under kroner på høje træer i gammel løvskov, mens de senere på natten findes langs skovkanter og i åbne habitater ofte tæt på vand. Føden består primært af flyvende insekter. Ledelinjer følges til en vis grad til og fra fourageringsområderne. Transportflugten kan ske i forskellig højde. Arten er trækkende og kan i den forbindelse krydse havområder. Ved flagermusundersøgelserne blev troldflagermus registreret sent på aftenen i både yngleperioden og sensommeren. Det vurderes derfor, at arten udelukkende fouragerer i projektområdet eller flyver igennem projektområdet i forbindelse med træk eller transport til og fra fourageringsområderne. Denne art vurderes derfor ikke videre.

10.3.1.4 Pipistrelflagermus

Pipistrelflagermus er forholdsvis sjælden, men vurderes at være i fremgang. Arten er udbredt fra den tyske grænse, gennem Sønder- og Østjylland samt i det øvrige Danmark. Sommer- og vinteropholdssteder findes primært i huse og bygninger og sjældnere i træer. Fourageringsområderne findes langs skovkanten, i skovbryn, læhegn og i åbne områder i nærheden heraf. Jagten foregår i alle højder op til trækronehøjde. Føden består af mange forskellige grupper af insekter, men primært flyvende insekter. Ledelinjer følges både under jagt og transportflugt. Arten anses for at være trækkende. Arten på tidspunktet for feltundersøgelserne dagsrast på Kassøvej 25 i både yngleperioden og sensommeren, og den fouragerer i den resterende del af projektområdet. Det kan ikke udelukkes, at arten også yngler i bygningerne på Kassøvej 25, men der er ikke fundet indikationer på egentlige kolonier.

10.3.1.5 Dværgflagermus

Dværgflagermus er almindelig og udbredt i hele landet, men dog sjælden i Vestjylland og på Bornholm. Arten er nært knyttet til løvskov, parker og haver, hvor sommer- og vinteropholdssteder kan findes i hule træer eller i huse og andre bygninger med nem adgang til de primære fourageringshabitater. Jagten foregår i alle højder op til trækronehøjde og foregår typisk tæt på vegetationen i parker og haver samt langs skovbryn, læhegn og vandløb. Føden består overvejende af fluer og myg. Nogle populationer af dværgflagermus anses for trækkende. På baggrund af flagermusundersøgelserne blev det også vurderet, at dværgflagermus har dagsrast på Kassøvej 25, og at arten jager i

det meste af projektområdet samt uden for dette. Der er ikke umiddelbart indikationer af, at der er egentlige ynglekolonier af dværgflagermus i projektområdet.

10.3.1.6 Brun langøre

Brun langøre findes i det meste af Danmark bortset fra store dele af Vest- og Nordjylland. Forekomsten kan meget vel være undervurderet, fordi arten er vanskelig at registrere akustisk. Arten synes at være mere almindelig på Bornholm end i resten af landet. Brun langøre er knyttet til områder med strukturrig skove, mosaiklandskaber med småskove og levende hegn, parklandskaber og haver med ældre træer. I både yngleperioden og sensommeren blev brun langøre registreret på Kassøvej 24 og Kassøvej 25, men registreringerne skete tidligst på Kassøvej 25, og det vurderes, at arten har haft dagsrast her. Det kan ikke udelukkes, at brun langøre også yngler i bygningerne på Kassøvej 25.

10.3.2 Odder

Odder er registreret ca. 2,3 km nordøst for projektområdet. Odder er primært knyttet til vandløb samt større søer og moseområder, hvor der er rigeligt med føde samt tilstrækkelig med uforstyrrede arealer, hvor arten kan etablere sine huler. Der blev i forbindelse med dette projekt søgt efter spor, grave og ekskrementer fra odder langs vandløbet i projektområdet. I den vestlige del af undersøgelsesområdet er der to grave i den vestlige vandløbsbred. Der var ikke spor foran gravene, men der havde været aktivitet nær gravene i maj 2024. Natten mellem den 24. og 25. maj 2024 var der placeret to vildtkameraer på modsatte vandløbsbred i forhold til gravene, men disse registrerede kun en ræv, som passerede i nærheden af den ene grav. Senere på sommeren var de to grave groet til, og de var således ikke aktive på det tidspunkt. Det er sandsynligt, at det er ræv, som har været aktiv ved gravene i maj 2024.

Der blev ikke fundet indikationer på forekomst af odder på den undersøgte vandløbsstrækning, og de to grave nær vandløbet vurderes ikke at tjene som yngle- eller rastested for odder.

Forekomst af strejfende oddere i vandløbet kan ikke fuldstændig udelukkes, men på baggrund af ovenstående udelukkes det, at der er yngle- eller rastesteder for odder i vandløbet.

Nationalt fredede arter

Alle danske padder er beskyttede og fredede gennem artsfredningsbekendtgørelsen. Inden for projektområdet er der i forbindelse med bygherres besigtigelser fundet butsnudet frø, skrubbtudse og lille vandsalamander.

10.4 Nationalt fredede padder

10.4.1 Lille vandsalamander

Lille vandsalamander trives og yngler ofte i små solbeskinnede vandhuller, men kan også findes i store vandhuller, hvor den dog ikke eller kun sjældent yngler. Lille vandsalamander tåler forurening i højere grad end stor vandsalamander, men hvis næringsindholdet i vandhullet bliver for højt, begrænses

ynngleaktiviteten. Lille vandsalamander er observeret i lavningerne V23, V25, V27, V29 og V30 (Figur 3-10, Bilag 3: Naturundersøgelser).

10.4.2 Butsnudet frø

Butsnudet frø er udbredt i det meste af Jylland. Butsnudet frø yngler i lavvandede søer og vandhuller. Arten tåler en del forurening, så længe der er alger til haletudserne. De trives i et afvekslende landskab og opholder sig i forskellige naturtyper relativt tæt på vandhullerne. Arten er observeret i lavningen V26.

10.4.3 Skrubtudse

Skrubtudse kan i modsætning til visse andre paddearter yngle i vandhuller med fisk og med tagrør. Den er heller ikke kritisk i forhold til vandkvaliteten sammenlignet med andre paddearter. Arten er registreret i lavningen V27.

10.5 Fugle

Der er inden for projektområdet observeret enkelte individer af gul vipstjert og stenpikkere. Det er bygherres vurdering, at der er tale om trækkende individer. I området med grus og lavvandede partier yngede bl.a. stor præstekrave, lille præstekrave og vibe i 2024. Den 13. august 2024 blev der observeret minimum én, men sandsynligvis to lærkefalk, i undersøgelsesområdets nordlige del nær højspændingsmasten med en fuglerede. I den § 3-beskyttede mose er der nattergal (sandsynligvis ynglefugle), hvilket også var tilfældet i 2017. Udover ovennævnte fuglearter er der i forbindelse med feltarbejdet observeret bl.a. fiskehejre, gråand, rørhøg, rød glente, musvåge, spurvehøg, tårnfalk, vagtel, fasan, ringdue, mudderklire, vibe, gøg, sanglærke, engpiber, hvid vipstjert, sortstrubet bynkefugl, solsort, gærdesmutte, tornsanger, løvsanger, gransanger, husskade, sortkrage, stillits, tornirisk, gulspurv, rørspurv og bomlærke indenfor undersøgelsesområdet.

Flere af de listede fuglearter vurderes alene at være registrerede som overtrækkende eller tilfældigt rastende i området. Fokuseres der på de rødlistede fuglearter, som er nævnt i miljøkonsekvensrapportens Tabel 9-5, så vurderes det, at udover vibe, stor præstekrave, lille præstekrave, lærkefalk og nattergal, så kan gravand, vagtel, agerhøne, gøg, løvsanger, sanglærke, gulspurv, rørspurv og bomlærke yngle indenfor projektområdet, da disse hovedsageligt er tilknyttet det åbne – halvåbne landskab. De øvrige arter, der blev observeret, er typisk knyttet til andre former for ynglehabitater.

I det levende hegn i den vestlige del af undersøgelsesområdet er der en større fuglerede i det ene træ. Det kunne dog ikke bestemmes, hvilken fugleart reden tilhørte, men muligvis en af de mindre rovfugle. Der blev ikke observeret aktivitet i/ved reden.

På en højspændingsmast i undersøgelsesområdets nordlige del er der en rede. Det er sandsynligvis tårnfalk, som yngler der, da arten ofte blev set i området. Det kan dog ikke fuldstændig udelukkes at være lærkefalk, som benytter reden, da der også blev observeret lærkefalk i nærområdet til masten.

10.6 Beskyttede arter i anlægsfasen

Det er i projektets anlægsfase, at der er størst risiko for at påvirke beskyttede arter, herunder både arter omfattet af beskyttelsen fra habitatdirektivets bilag IV samt nationalt fredede arter. Dette skyldes, at der vil forekomme arealinddragelse, fældning af træer, nedrivning af bygninger, forstyrrelser i form af menneskelig aktivitet og færdsel, støj, lys, risiko for individdrab, risiko for blow-out og midlertidige grundvandssænkninger.

10.6.1 Padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV

Der er ikke fundet padderarter omfattet af habitatdirektivets bilag IV inden for projektområdet, og bygherre vurderer på den baggrund, at de ikke forekommer inden for projektområdet, og at projektet dermed heller ikke vil medføre nogen påvirkning på padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV. Der opsættes paddehegn ved arbejdsarealet (Figur 9-13, Bilag 2: Miljøkonsekvensrapport), hvilket betyder, at evt. udefrakommende bilag IV-padder ikke vil kunne komme ind i arbejdspladsområdet, og dermed er der heller ikke risiko for forsætlige individdrab af disse.

Da anlægsarbejderne alene foregår i et afgrænset område indenfor projektområdet, og da der ikke er bilag IV-padderarter her, vil anlægsarbejderne ikke påvirke områdets økologiske funktionalitet for bilag IV-padderarterne. Samlet vurderer bygherre, at påvirkningen af bilag IV-padderarter i anlægsfasen at være ubetydelig.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi der ikke er registreret nogen padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV inden for projektområdet i forbindelse med bygherres besigtigelser samt fordi der i anlægsfasen er opsat paddehegn så heller ikke udefrakommende padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV vil kunne blive påvirket af anlægsarbejdet, er det derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektet ikke vil kunne medføre forsætlige individdrab af nogen padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV eller risikere at skade deres yngle- eller rasteområder.

10.6.2 Flagermus

Det er bygherres vurdering, at arealinddragelse til etablering af højspændingsstation, arbejdsveje og arbejdsarealer ikke vil påvirke flagermusarterne direkte. Det kan potentielt reducere arealet med egnede fourageringsområder for flagermus og dermed indirekte påvirke flagermusene. Der vil dog både i anlægsfasen og efterfølgende være alternative fourageringsområder for flagermus både inden for og uden for projektområdet. Påvirkningen vurderes af bygherre således at være ubetydelig.

Der er ikke fundet indikationer på, at der skulle være flagermusarter, som yngler eller raster i træerne i de levende hegn eller træbevoksninger, som skal ryddes indenfor projektområdet. Der skal fældes to træer (T09 og T13) (Figur 3-2, Bilag 3 – Naturundersøgelser) med hulheder, der er egnede som dagsrastested for flagermus i sommerhalvåret, men ikke som yngle- eller vinterrastested. Træerne er undersøgt med endoskop, og der er ingen indikationer på,

at træerne benyttes eller har været benyttet af flagermus til dagsrast. Det er derfor bygherres vurdering, at træerne er uden betydning for områdets økologiske funktionalitet for flagermus.

Flere af de registrerede flagermusarter fouragerer langs eller omkring træerne, men de fældede træer udgør kun en mindre del af træerne i området, og det vurderes derfor, at de ikke er essentielle for flagermusenes fødesøgningsmuligheder. Bygherre vurderer derfor, at der ikke nedlægges vigtige ledelinjer for flagermus.

I forbindelse med projektets realisering, er det nødvendigt at nedrive bygninger. Nedrivning af bygningerne på Kassøvej 24 vurderes at være uden betydning for flagermus, fordi bygningerne er tætte og at der ikke er detekteret nogen i bygningen, men det vurderes, at syd-, pipistrel- og dværgflagermus samt brun langøre har dagsrast i bygninger på Kassøvej 25, og det kan ikke fuldstændig udelukkes, at en eller flere af disse arter yngler i bygninger om end sandsynligheden er lav.

Det er bygherres vurdering, at nedrivningen af bygningerne på Kassøvej 25 ikke vil udgøre en væsentlig påvirkning af brun langøre, syd-, pipistrel- og dværgflagermus, fordi der gennemføres afværgetiltag. For at reducere denne påvirkning og imødegå de potentielle risici for individdrab er der indarbejdet afværgetiltag og erstatningshabitater. Disse tiltag vil omfatte: etablering af erstatningshabitat bat barns (flagermushuse (Figur 9-14 i miljøkonsekvensrapporten)), skånsom udslusning og nedrivning udelukkende i perioden 15. april – 15. maj eller 15. august – 15. september. Disse tiltag bliver desuden også suppleret af flagermuskasser ved bygninger tilhørende højspændingsstationen samt ved så vidt muligt at bibeholde store træer i området.

Bygherre vurderer derfor, at syd-, pipistrel- og dværgflagermus samt brun langøre fortsat vil have egnede yngle- og rastesteder i nærområdet ved anvendelse af disse afværgetiltag. Hvis der samtidig indarbejdes ovennævnte tiltag i arbejdsprocessen for nedrivningen af Kassøvej 25, vil flagermus i bygningerne forlade bygningerne, inden selve nedrivningen starter. Da der således ikke vil være flagermus i bygningerne på nedrivningstidspunktet, kan det udelukkes, at der vil ske forsætligt individdrab på flagermus.

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at de to tekniske bygninger inden for projektområdet, der skal nedrives, ikke vil kunne udgøre yngle- eller rasteområde for flagermus, fordi det er murstensbygninger med tagpap og lav hældning, som ikke giver plads til ynglende eller rastende flagermus. Disse kan derfor nedrives uden nogen risiko for individdrab af flagermus.

I forbindelse med anlægsarbejderne vil der være menneskelig færdsel på arbejdsarealerne samt kørsel med maskiner og lastbiler. Disse aktiviteter vil fortrinsvis ske i dagtimerne, hvor flagermusene har dagsrast. Bygherre vurderer derfor, at anlægsarbejderne ikke vil medføre en risiko for individdrab på flagermus, og da de samtidig ikke sker i umiddelbar nærhed af flagermusenes

dagsrastesteder, så vil aktiviteterne heller ikke forstyrre flagermusene. Det vurderes derfor af bygherre, at der ingen påvirkning vil være af flagermus.

Nogle af de aktiviteter, som foretages i anlægsfasen, medfører støj. De støjende aktiviteter vil dog foregå i dagtimerne. Det er kun syd-, pipistrel- og dværgflagermus samt brun langøre, der er i projektområdet i dagtimerne, da disse arter har dagsrast i bygningerne på Kassøvej 25. Disse fire flagermusarter vil kunne støjpåvirkes, så længe de raster på Kassøvej 25. De største støjpåvirkninger under anlægsfasen vil ske omkring selve anlægsområdet, mens støjniveauet falder markant i afstand herfra. Bygningerne på Kassøvej 25 ligger ikke i umiddelbar nærhed af selve anlægsområdet, og da flagermusene samtidig opholder sig inde i bygningerne, vurderer bygherre, at påvirkningen af dem med støj, at være moderat, men uden betydning for deres overlevelse.

Fordi anlægsarbejderne fortrinsvis sker i dagtimer, så vil brug af lys på anlægsområdet kun være relevant i vinterhalvåret, hvor flagermusene typisk opholder sig i deres vinterkvarter og en stor del af tiden er i vinterrast. Samtidig er projektområdet meget stort, og lys i forbindelse med anlægsarbejderne vil være vendt ind mod arbejdsarealer og -pladser. Det vurderes på den baggrund, at lyspåvirkningen af flagermus vil være ubetydelig.

Samlet set vurderer bygherre, at anlægsarbejderne kan gennemføres uden at skade områdets økologiske funktionalitet for flagermus, og uden risiko for individdrab af flagermus.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at flagermus under anlægsfasen fortsat vil have adgang til fourageringsområder, at anlægsarbejderne vil foregå i dagtimerne samt at der ikke er nogen indikationer på, at der skulle være flagermus, der yngler eller raster i de levende hegn eller træbevoksninger, som skal ryddes inden for projektområdet. Det fremgår også, at der skal nedrives en bygning på Kassøvej 25, som udgør rastested for brun langøre, syd-, pipistrel- og dværgflagermus. Forud for nedrivningen skal der være etableret erstatningshabitat i form af to bat barns. Dette fastholdes ved vilkår nr. 9 i afsnittet Vilkår for tilladelsen. Bygherre har desuden oplyst, at dette tiltag vil blive suppleret med flagermuskasser og ved bibeholdelse af store træer i området. Dette fremgår af afværgeforanstaltning nr. 3 i afsnittet Afværgeforanstaltninger. Nedrivning skal ske ved skånsom udslusning i en af ovenstående to perioder (15. april – 15. maj eller 15. august – 15. september). Dette fastholdes ved vilkår nr. 10 i afsnittet Vilkår for tilladelsen.

På baggrund af ovenstående er det derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektets anlægsfase kan gennemføres uden at medføre forsætlige individdrab på nogen arter af flagermus og hvor flagermus i området fortsat har adgang til egnede yngle- og rasteområder, hvormed den økologiske funktionalitet for disse arter i området opretholdes.

10.6.3 Odder

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at odderen ikke yngler eller raster i vandløbet indenfor projektområdet, men det kan dog ikke udelukkes, at strejfende individer af odder vil kunne bevæge sig i eller langs vandløbet. Strejfende individer af odder vil potentielt kunne blive forstyrrede i anlægsfasen ved arealinddragelse, når vandløbet omlægges, forstyrrelser fra menneskelig aktivitet, og støj, men da de ikke har en tilknytning til projektområdet, vil forstyrrelsen være kortvarig. Fældning af træer er vurderet ubetydelig, da der ikke fældes træer i områder, som odderen kan benytte som rasteområde f.eks. ved trærodder eller væltede stammer. Påvirkning fra støj er vurderet ubetydelig, da anlægsarbejdet vil foregå i dagtimerne og odder primært er aktive om natten. Der er heller ikke gode spredningsmuligheder for odder øst for projektområdet pga. landbrugsjorder og mangel på vandløbs-trækninger.

Samlet set vurderes det således af bygherre, at projektets anlægsarbejde ikke vil påvirke områdets økologiske funktionalitet for odder, og heller ikke udgøre en risiko for individer af odder eller hindre odderens spredningsmuligheder. Påvirkningen af odder i anlægsfasen vurderes derfor at være ubetydelig.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Der er ikke nogen yngle- eller rasteområder for odder inden for projektområdet og de vil derfor udelukkende kunne forstyrres kortvarigt, hvis strejfende individer bevæger sig ind på området. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer derfor, at projektet i sin anlægsfase ikke risikerer at medføre forsætlige forstyrrelser eller individdrab af oddere eller risikerer at påvirke deres yngle- eller rasteområder.

10.6.4 Nationalt fredede padder

Fordi der er fundet fredede padder inden for projektområdet, vil der blive opsat paddehegn (Figur 9-13, Bilag 2: Miljøkonsekvensrapport) forud for anlægsarbejdet, så padderne holdes ude af arbejdsarealet. Paddehegnet opsættes også, så potentielt strejfende padder optaget på habitatdirektivets bilag IV ikke vil kunne bevæge sig ind på området. Dette indgår som en af projektets afværgeforanstaltninger (Afværgeforanstaltninger nr. 2).

Der vil blive søgt dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen, så padderne kan indfanges og flyttes fra projektområdet til et egnet habitat i nærområdet, men udenfor paddehegnet. Padderne flyttes til lavningen V20, der er fundet egnet som ynglelokalitet for de aktuelle paddearter, og som ligger i tilknytning til et moseområde, der udgør et egnet rasteområde for padder. Ved projektstart vil der desuden blive etableret et nyt paddevandhul nord for V20, hvortil de flyttede padder på sigt kan spredes. Paddehegn og flytning af padder vurderes at være det eneste afværgetiltag, som kan anvendes for at undgå individdrab. Det vurderes, at projektet med disse tiltag ikke vil ændre padderne bevaringsstatus i området.

Lille vandsalamander er fundet i de to lavninger (V29 og V30), der vil blive sløjfet. Opfyldningen af lavningerne vil ske på et tidspunkt, hvor padderne ikke er i vandet og dermed uden for lille vandsalamanders yngleperiode. I vandrings- og yngleperioden vil evt. padder i vandhullerne blive fanget med paddeketsjer og flyttet til V20 udenfor paddehegnet. Dermed flyttes evt. overvintrende padder inden vinteren, hvormed vandhullerne sikres tømt for padder inden de sløjfes.

Forstyrrelse i form af støj, vibrationer og lys vurderes ikke at påvirke paddernes anvendelse af nærområdet, da padderne overvejende er nataktive i sommerperioden og inaktive i vinterperioden. Dermed vurderes disse påvirkninger at være ubetydelig.

Ved gennemførelse af de beskrevne anlægsmetoder undgås tab af enkeltindivider, og da områdets egnethed som levesteder for padder opretholdes, så vil det heller ikke påvirke de lokale bestande af padder. Samlet vurderer bygherre, at påvirkning af øvrige paddearter i anlægsfasen vil være lille.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at bygherre i tilstrækkelig grad har beskrevet og afværget projektets potentielle påvirkninger på nationalt fredede arter. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø lægger i den forbindelse til grund, at der opstilles paddehegn og etableres et erstatningsvandhul som beskrevet i bygherres miljøkonsekvensrapport. Disse forhold fastholdes ved vilkår 3 i afsnittet Vilkår for tilladelsen om, at der skal fremsendes dokumentation for, at paddevandhullet er gennemført som beskrevet i afværgeforanstaltning nr. 1 i afsnittet om Afværgeforanstaltninger.

Desuden sættes vilkår nr. 4 i om paddehegnets udformning, placering og dokumentation for opsætning fastholdes ved vilkår 5. Der sættes ligeledes krav om, at der skal føres tilsyn med hegnet for at sikre tilstrækkelig beskyttelse af de nationalt fredede padder under anlægsarbejdet ved vilkår 6 samt vilkår 7 for at sikre, at spandene tjekkes og tømmes med passende mellemrum. Vilkårene fremgår af afsnittet Vilkår for tilladelsen.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at projektet kræver en dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen til flytning af individer af arterne butsnudet frø, skrubtudse og lille vandsalamander. På den baggrund har Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø udarbejdet nævnte dispensation (se bilag 8), der foruden bygherres miljøkonsekvensrapport udgør grundlaget for nærværende § 25-tilladelse efter miljøvurderingsloven.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at dispensationen med de stillede vilkår og begrundelserne herfor sikrer, at vandrende enkeltindivider af padder ikke forsætligt dræbes i forbindelse med anlægsperioden. Som yderligere sikring for, at bygherre efterlever vilkårene stillet i dispensationen, stilles der i nærværende afgørelse vilkår 10 om, at bygherre skal udar-

bede en procedure, der sikrer, at deres tilsynsførende samt entreprenørpersonale er bekendt med vilkårene i dispensationen fra artsfredningsbekendtgørelsen.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at projektet ikke medfører påvirkning af fredede padder, når de stillede vilkår i nærværende tilladelse og samt vilkårene i dispensationen fra artsfredningsbekendtgørelsen jf. bilag x.

10.6.5 Fugle

Anlægsarbejdet i relation til udvidelsen af stationsanlægget kan medføre en forstyrrelse af visse fuglearter, da der kommer til at ske en arealinddragelse, og der fældes læhegn. Fældning af læhegn vil ske uden for fuglenes primære yngleperiode, som er 15. marts – 15. juli.

Derudover kan der være forstyrrelser i forbindelse med menneskelig færdsel, støj, vibrationer og lys. Påvirkningen fra støj og menneskelig færdsel er af bygherre vurderet til at være moderat, da anlægsarbejdet vil foregå i dagsperioden. Fuglene vil blive mindre forstyrret af anlægsarbejder i dagtimerne, hvor fuglene kan se bedre, og hvor der i forvejen er større menneskelig aktivitet, sammenlignet med anlægsarbejder i nattetimerne, hvor de fleste fugle er gået til ro, og hvor både støj og kunstigt lys vil være forstyrrende. Påvirkningen forventes at være periodisk, lokal og midlertidig.

Det vil overvejende være de sandsynlige ynglefugle knyttet til det åbne land (lille præstekrave, stor præstekrave, sanglærke, vibe, nattergal, gulspurv, agerhøne, bomlærke og vagtlen), som potentiel kan blive forstyrret af anlægsfasen. Da der er tale om en midlertidig påvirkning forventer bygherre, at de fleste arter vil vende tilbage, når anlægsarbejdet er overstået. For arter som lille præstekrave, stor præstekrave og vibe vil det dog afhænge af om der fortsat er egnede ynglehabitater med grusflader og lavvandede partier. Da stor præstekrave er tilknyttet store, flade åbne sand og grusarealer, vil bygherre sikre, at dele af arealet mellem de kommende 150 kV-stationer genetableres som grusflade. For at undgå tilgroning eller urtevekst op igennem det nyetablerede areal bliver overjorden skrabet af, og et lag af 20 cm næringsfattigt og gruset materiale bliver lagt.

Det vurderes, at forstyrrelser forbundet med anlægsarbejdet vil betyde, at fuglene ikke yngler i projektområdet inden for anlægsperioden når vandløbet omlægges. Dette medfører en arealinddragelse af ynglesteder, som af bygherre vurderes at ville medføre en moderat påvirkning.

På en højspændingsmast i undersøgelsesområdets nordlige del er der en rede tilhørende et par af enten tårnfalk eller lærkefalk. Højspændingsmasten bliver ikke nedtaget, og der er således ikke risiko for individdrab på unger.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøes vurdering

Anlægsarbejdet i relation til udvidelsen af stationsanlægget kan medføre en forstyrrelse af visse fuglearter, da der kommer til at ske en arealinddragelse,

og der fældes læhegn. Fordi fældningen af træer foregår uden for fuglenes primære yngleperiode, at anlægsarbejdet udelukkende foregår i dagtimerne, at grusfladen genetableres samt at der i det nær projektområdet findes mange områder af samme beskaffenhed, er det derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering, at projektet kan gennemføres uden at medføre væsentlige påvirkninger på fugle. Genetableringen af grusfladen er en del af projektets afværgeforanstaltninger og fremgår af afsnittet Afværgeforanstaltninger som nr. 2.

10.7 Beskyttede arter i driftsfasen

10.7.1 Padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV

Der er ikke i forbindelse med bygherres besigtigelser fundet bilag IV-padder arter inden for projektområdet, og det vurderes på den baggrund, at de ikke forekommer i projektområdet, og dermed vil der heller ikke være en påvirkning af dem.

Det kan ikke udelukkes, at der i fremtiden kan ske indvandring af bilag IV-padder til området. Skulle dette ske, så vil der under driftsfasen være en minimal risiko for, at der i forbindelse med kørsel i området kan ske utilsigtede individdrab. Kørslen i projektområdet vil dog foregå i dagtimerne, hvorimod padder er mest aktive om natten, hvor de også typisk vandrer. Således vurderes risikoen for, at der som følge af projektet vil ske individdrab af bilag IV-padder at være meget lille.

Da der ikke er forekomst af bilag IV-padder indenfor projektområdet i dag, så er det bygherres vurdering, at der under driftsfasen ligeledes ikke vil ske en påvirkning af deres yngle- og rasteområder. Skulle der indvandre bilag IV-padder under driftsfasen, så vurderes det, at de vil kunne benytte sig af V20 samt i de øvrige vandfyldte lavninger i området. Da der endvidere etableres et nyt paddevandhul, som vil udgøre et egnet ynglevandhul for padder, så vurderes paddernes potentielle ynglemuligheder i driftsfasen at være tilsvarende eller bedre end i dag.

Samlet vurderer bygherre, at påvirkningen af bilag IV-paddearter i driftsfasen at være ubetydelig.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering

Det fremgår, af bygherres miljøkonsekvensrapport, at bygherres besigtigelser har vist, at der ikke forekommer nogen padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV inden for projektområdet. Fordi der ikke er forekomst af bilag IV-padder indenfor projektområdet i dag, vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at der ikke vil ske nogen individdrab disse arter i projektets driftsfase.

Det er også Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering, at projektet i sin driftsfase ikke indeholder nogen aktiviteter, der vil medføre risiko for forsætligt individdrab i driftsfasen i det tilfælde, at de skulle indvandre. Projektområdets lavninger og det nyoprettede paddevandhul vil heller

ikke berøres eller modtage nogen former for udledninger i projektets driftsfase.

Det er derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs samlede vurdering, at projektet i sin driftsfase ikke risikerer at medføre forsætligt individdrab eller beskadige yngle- eller rastekområder for padder omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

10.7.2 Flagermus

I driftsfasen vil områder, der i dag er landbrugsarealer i omdrift, være overgået til stationsområde. Samtidig vil nogle af de eksisterende levende hegn og træbeplantninger være fjernet, mens der vil være nye træbeplantninger under opvækst. I driftsfasen vil der fortsat være våde områder samt beskyttet natur inden for projektområdet. Det vurderes på den baggrund, at flagermusenes muligheder for at fouragere i eller over projektområdet i driftsfasen ikke vil være væsentlig anderledes end i dag. Den ændrede arealanvendelse vil ikke kunne påvirke flagermus på anden vis. Det vurderes på den baggrund, at påvirkningen på flagermus (både på arts-, bestand- og individniveau) ved ændret arealanvendelse vil være ubetydelig.

Der er blevet foretaget støjberegninger i forhold til naboboliger, og på den baggrund er der lavet en simpel støjberegning af støjudbredelsen. Støjudbredelsen fra projektområdet har en udbredelse udover projektområdet til områder med levende hegn og beskyttet natur, hvor flagermus potentielt kan fouragere. Baseret på resultaterne af flagermusundersøgelserne foretaget, er det sandsynligt, at brun langøre, syd-, pipistrel- og dværgflagermus har rastesteder i projektområdet. Disse arters nuværende rastested er også beliggende inden for den viste støjudbredelse. Overlappet er i det mørkegrønne område (Figur 9-12, Bilag 2: Miljøkonsekvensrapport), hvor støjen maksimalt vil være 40 dB. Disse støjniveauer er for lave til at kunne påvirke eller forstyrre hverken fouragerende eller rastede flagermus. Helt tæt ved installationerne overstiger støjen 50 dB, men dette areal udgør en meget lille andel af det samlede projektområde.

Driftsfasen medfører ikke yderligere påvirkninger af flagermusenes yngle- eller rastesteder, og dermed vil den heller ikke skade eller forringe områdets økologiske funktionalitet for flagermus.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi der etableres erstatningshabitat i form af bat barns samt opsættes flagermuskasser og store træer bevares, er det Styrelsen for Grøn og Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at bygherre i tilstrækkelig grad erstatter de levesteder, der fjernes i form af bygninger ved Kassøvej 25 der skal nedrives i forbindelse med projektet. Disse tiltag fastholdes ved vilkår nr. 10 og vilkår nr.11 og fremgår af afsnittet Vilkår for tilladelsen. Fordi flagermusenes muligheder for at fouragere bibeholdes samt at projektets støjniveauer er i et omfang, der ikke kan påvirke flagermus samt at der opsættes erstatningshabitat, er der derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurde-

ring, at projektet ikke vil medføre individdrab af nogen flagermusarter, herunder brun langøre, syd-, pipistrel- eller dværgflagermus eller i øvrigt skade den økologiske funktionalitet af yngle- eller rasteområder.

10.7.3 Odder

Det er bygherres vurdering, at odderen ikke yngler eller raster i vandløbet inden for projektområdet, men at det ikke kan udelukkes, at strejfende individer af odder vil kunne bevæge sig i eller langs vandløbet. Det kan ikke udelukkes, at vandløbet som følge af omlægningen vil blive mere egnet som yngle- eller rasteområde for odder, men grundet forstyrrelser og aktiviteter knyttet til anlæggets drift, så vurderes dette dog at være usandsynligt. Således vurderes det også fremadrettet at være strejfende oddere, der vil benytte det omlagte vandløb.

Strejfende individer af odder vil potentielt kunne blive forstyrrede i forbindelse med støj og aktiviteter knyttet til anlæggets drift, men da de ikke har en tilknytning til projektområdet – og da vandløbsstrækningen ikke vurderes at være en vigtig spredningsvej for odder – så vurderes påvirkninger som følge heraf at være minimal. Da driftsaktiviteter knyttet til anlægget endvidere vil foregå i dagtimerne, mens odder primært er nataktiv, så vurderes forstyrrelser knyttet til driftsfasen at være uden betydning for artens anvendelse af området som helhed.

Ligeledes vurderes risikoen for individdrab under driftsfasen som følge af påkørsel at være minimal. Kørslen i projektområdet vil foregå i dagtimerne, hvorimod odder hovedsageligt er aktiv om natten. Således vurderes risikoen for, at der som følge af projektet vil ske individdrab af odder at være meget lille.

Samlet set vurderes det således af bygherre, at projektets driftsfase ikke vil påvirke områdets økologiske funktionalitet for odder, og heller ikke vil udgøre en risiko for individer af odder eller hindre odderens spredningsmuligheder.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at odder ikke anvender områdets vandløb som yngle- eller rasteområde og heller ikke vil gøre dette i projektets driftsfase grundet de forstyrrelser, som anlægget vil medføre. Det er derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektet i sin driftsfase ikke indebærer risiko for individdrab af oddere eller at medføre skade på odderens yngle- eller rasteområder.

10.7.4 Nationalt fredede padder

Bygherre oplyser i sin miljøkonsekvensrapport, at det nyetablerede vandhul, som etableres i løbet af Q2 2026 vil udvikle en naturtilstand, der gør den egnet som ynglevandhul for de padder, der forekommer i området. Det er derfor bygherres vurdering, at det nyetablerede vandhul i kombination med V20 vil udgøre en tilstrækkelig erstatning for de lavninger, der nedlægges.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets vurdering

Grundet projektets karakter, at kørsel inden for arealet foregår i dagtimerne, hvor padden hovedsageligt vandrer om natten samt at der etableres erstatningsnatur i form af et nyt paddevandhul, er det derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets vurdering, at projektet i sin driftsfase ikke risikerer at medføre forsætligt individdrab på nogen nationalt fredede arter i området, herunder butsnudet frø, skrubbudse og lille vandsalamander. Etableringen af vandhullet fastholdes ved vilkår nr. 3 og fremgår af afsnittet Vilkår for tilladelsen samt ved afværgeforanstaltning nr. 1, som fremgår af afsnittet Afværgeforanstaltninger.

10.7.5 Fugle

Stationsområdet indeholder områder, der er egnede som ynglelokaliteter for lille præstekrave, stor præstekrave, sanglærke, vibe, nattergal, gulspurv, agerhøne, bomlærke og vagtlen som er tilknyttet det åbne land, men fuglene kan dog benytte de levende hegn, vandhuller m.m. til placering af reder og til fødesøgning.

Der etableres strukturer og beplantning på projektområdets ubebyggede arealer, som af bygherre forventes at kunne få funktion som levested af samme kvalitet, som de arealer, der inddrages i projektets anlægsfase. Af hensyn til ynglemuligheder for stor og lille præstekrave, genetableres dele af arealet mellem de kommende 150 kV-stationer som grusflade. Grusfladen vil, umiddelbart efter etableringen, have samme funktion som ynglested som den flade, der fjernes ifm. anlægsfasen.

Det er bygherres vurdering, at driftsfasen ikke medfører forstyrrelse af ynglefugle. Midlertidig fortrængte arter i anlægsfasen forventes i helt overvejende omfang at genindvandre til området, i driftsfasen.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets vurdering

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at den grusflade, som berøres i forbindelse med anlægsarbejdet, vil genetableres efter anlægsfasen.

Det fremgår også, at bygherre vurderer, at projektets driftsfase ikke indeholder nogen aktiviteter, der kan medføre en væsentlig påvirkning på fugle i driftsfasen. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø tilslutter sig denne vurdering.

11. Natura 2000-områder

Projektområdet er placeret ca. 5,1 km vest for nærmeste Natura 2000-område N96 'Bolderslev Skov og Uge Skov'. Natura 2000-området har et samlet areal på 887 ha og danner tilsammen én af Danmarks største naturskove. Der vil ved en realisering af projektet ikke blive inddraget arealer, som ligger inden for Natura 2000-området. Der sker således ikke inddragelse af arealer med kortlagt habitatnatur eller inddragelse af arealer med kortlagte levesteder for arter på udpegningsgrundlaget for de pågældende habitatområder.

Projektet er dog i hydrologisk forbindelse med habitatområdet H90: Vidå med tilløb, rudbøl sø og Magisterkogen, som er en del af Natura 2000-område N89: Vadehavet, der ligger ca. 17 km fra projektområdet.

Miljøkonsekvensrapporten indeholder en vurdering af projektet i forhold til beskyttelseshensynene i de Natura 2000-områder, der ligger i projektets nærhed. Projektet har ingen direkte berøring med Natura 2000-områder.

De behandlede Natura 2000-områder er:

- N96: Bolderslev Skov og Uge Skov
- N89: Vadehavet

Overordnet beskrivelse og udpegningsgrundlagene for nævnte habitatområder fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø henviser hertil.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan tilslutte sig bygherres afgrænsning af de udvalgte Natura 2000-områder, der potentielt kan påvirkes af projektet.

11.1 Natura 2000-områder i anlægsfasen

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at de potentielle påvirkninger fra projektets anlægsfase omfatter anlægsstøj, midlertidige og permanente (lokale) arealinddragelser og omlægningen af Sønderkær Bæk. Dette er alle påvirkninger, hvis influensområder er begrænset til et mindre område i eller umiddelbart omkring projektområdet, hvorfor en væsentlig påvirkning af arter og habitatnaturtyper på udpegningsgrundlaget for det nærmeste Natura 2000-område N96: Bolderslev Skov og Uge Skov og for Natura 2000-områder i større afstand fra projektområdet med sikkerhed kan afvises.

Fordi projektet ikke indebærer nogen udledning eller afledning af overfladevand, og heller ikke indebærer nogen udledninger af miljøfarlige forurenende stoffer, vurderer bygherre, at projektet ikke vil medføre nogen påvirkning på habitatområdet H90: Vidå med tilløb, rudbøl sø og Magisterkogen, som er en del af Natura 2000-område N89: Vadehavet, der ligger ca. 17 km fra projektområdet.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi projektet ikke indebærer emissioner eller udledning af overfladevand, næringsstoffer eller miljøfarlige forurenende stoffer eller udsender støj, der vil kunne brede sig over så store afstande, er det Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at en væsentlig påvirkning på habitatnatur, udpegningsarter eller fugle på udpegningsgrundlagene for Natura 2000-områderne N96: Bolderslev Skov og Uge Skov og N89: Vadehavet kan udelukkes for projektets anlægsfase. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har ikke kendskab til andre planer eller projekter, der vil kunne medføre kumulative påvirkninger på udpegningsgrundlaget for de ovennævnte Natura 2000-områder i anlægsfasen.

11.2 Natura 2000-områder i driftsfasen

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at de eneste potentielle påvirkninger fra projektets driftsfase er støj. Dette er en påvirkning, hvis influensområder er begrænset til et mindre område i eller umiddelbart omkring projektområdet, hvorfor en væsentlig påvirkning af arter og habitatnaturtyper på udpegningsgrundlaget for det nærmeste Natura 2000-område N96: Bolderslev Skov og Uge Skov og for Natura 2000-områder i større afstand fra projektområdet med sikkerhed kan afvises. Projektområdet er heller ikke i direkte hydrologisk forbindelse med Natura 2000-område N96: Bolderslev Skov og Uge Skov. Projektet er dog i hydrologisk forbindelse med habitatområdet H90: Vidå med tilløb, rudbøl sø og Magisterkogen, der ligger ca. 17 km fra projektområdet.

Fordi projektet ikke indebærer emissioner eller udledning af overfladevand, næringsstoffer eller miljøfarlige forurenende stoffer, er det bygherres vurdering, at en væsentlig påvirkning på Natura 2000-området kan udelukkes for projektets driftsfase.

Grundet projektets karakter og afstanden til nærmeste Natura 2000-område (5,1 km) kan en væsentlig påvirkning af Natura 2000-området som følge af den planlagte udvidelse af højspændingsstationen udelukkes. Da projektet samtidig ikke inddrager areal inden for Natura 2000-området eller kan hindre opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger, kan en påvirkning af Natura 2000-områdets integritet også udelukkes.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi projektet er placeret mere end 5 km fra det nærmeste Natura 2000-område samt at projektet ikke har hydrologisk forbindelse hertil, er det Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektet ikke risikerer at påvirke arter på udpegningsgrundlaget eller habitatnaturtyper i Natura 2000-området N96: Bolderslev Skov og Uge Skov eller hindrer at området kan opnå gunstig bevaringsstatus. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer ligeledes, at projektet ikke risikerer at påvirke H90: Vidå med tilløb, rudbøl sø og Magisterkogen. Trods den hydrologiske forbindelse hertil, indebærer projektet ikke nogen udledninger eller øvrige aktiviteter, der risikerer at påvirke vandløbet, der befinder sig 17 km nedstrøms. Grundet projektets karakter og afgrænsning kan en påvirkning på øvrige Natura 2000-området længere væk også udelukkes.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har ikke kendskab til andre planer eller projekter, der vil kunne medføre kumulative påvirkninger på udpegningsgrundlaget for de ovennævnte Natura 2000-områder i driftsfasen.

12. Ressourcer og råstoffer

Det er i afgrænsningsfasen for miljøvurderingen af dette projekt blevet vurderet, at det udelukkende er i forbindelse med projektets anlægsfase, at der skal

foretages en vurdering af projektets forbrug af råstoffer og behov for råstof-indvinding. Dette skyldes, at projektet i sin driftsfase ikke har noget nævneværdigt ressourceforbrug, da dette udelukkende indebærer strøm, vand og materialer til løbende vedligehold. Projektet kræver terrænregulering af stationen på 135 hektar. Projektet indeholder også et materialeforbrug til etableringen af den nye højspændingsstation, de tilhørende anlæg samt er brændstofforbrug til anlægsmaskinerne og materialetransport. Terrænet i projektområdet er forholdsvis fladt.

12.1 Ressourcer og råstoffer i anlægsfasen

I den sydlige del af området er faldet 1,5 ‰. Der er dog tale om et stort areal og afstandene mellem anlæggene vil derfor også være store. Dette afstedkommer behovet for terrænregulering. Der vil være behov for afgravning af 107.250 m³ og tilfyldning af cirka ca. 115.600 m³, hvilket samlet giver et underskud på ca. 8.350 m³. Jordregnskabet er derfor stort set i balance, hvis terrænet hæves til de foreslåede koter og reableres uden for stationsområderne. I disse beregninger er jorden til omlægning af vandløbet og anlæg af bassiner ikke medregnet. Der forventes etableret et samlet bassinvolumen på ca. 10.000 m³, hvormed jordbalancen vil nærme sig 0. Da projektets behov for jordtilførsel er minimalt, vurderer bygherre, at påvirkningen som følge af projektets realisering ifølge bygherre at være minimal.

Realiseringen af projektet indebærer også et materialeforbrug til konstruktion af nye bygninger, højspændingsanlæg og vejanlæg. De materialer, der skal anvendes i de største mængder, er beton, grus, og stål. Det samlede overblik over materialeforbruget fremgår af miljøkonsekvensrapporten. Projektets samlede materialeforbrug estimeres således til ca. 74.400 tons, hvoraf beton udgør den største andel med ca. 38.800 tons. Bygherre vurderer, at det er usandsynligt, at den estimerede mængde råstoffer til projektet skulle være kritiske eller medføre behov for nye fabrikker. Samlet set forventes projektet således at afstedkomme et dieselforbrug på ca. 5.270.000 liter, som er summen af forbruget til materialetransport og anlægsmaskiner. Bygherre vurderer, at materialeforbruget er sammenligneligt med et alternativ, hvor højspændingsstationen etableres med en anden placering.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi jordbalancen for projektet nærmer sig 0, og der derfor er tale om en minimal tilførsel af jord, er det Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at jordforbruget er reduceret til det minimale. Projektets samlede materialeforbrug estimeres til ca. 74.400 tons, hvoraf ca. 38.000 tons er beton. Hertil estimeres brændstofforbruget til materialetransport og anlægsmaskiner til ca. 5.270.000 liter. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer projektets ressourceforbrug som værende moderat. Dette skyldes, at der er tale om ressourcer, der er almindeligt forekommende samt at materialeforbruget tilsvarende stationens størrelse.

13. Grundvand

I miljøkonsekvensrapporten er der redegjort for de grundvandsforekomster, som projektområdet berører samt disses nuværende kemiske- og kvantitative tilstand og målsætning.

Inden for projektområdet findes en række målsatte grundvandsforekomster. Der findes ikke terrænnære grundvandsforekomster inden for en radius af ca. 7 km fra projektområdet, og terrænnært grundvand indgår derfor ikke i miljøkonsekvensrapporten. Der er dog grundvand ca. 1,5 m under terrænoverfladen, som håndteres, når der graves og funderes mere end 1-1,5 m afhængigt af årstid. Projektområdet er beliggende direkte oven på både regionale og dybe grundvandsforekomster. Der er generelt sand fra terræn til ca. 50 m under terræn.

De regionale grundvandsforekomster inden for projektområdet er DK401_dkmj_2_ks, DK110_dkmj_984_ks og DK401_dkmj_1083_ks og de dybe grundvandsforekomster er DK401_dkmj_965_ks, DK401_dkmj_1051_ps og DK401_dkmj_1061_ps. Den kvantitative tilstand er god for alle seks forekomster. Den kemiske tilstand er ringe for DK401_dkmj_2_ks og DK110_dkmj_984_ks, mens den er god for alle de øvrige.

13.1 Grundvand i anlægsfasen

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at der i projektets anlægsfase kan være en potentiel risiko for påvirkning af grundvandskvaliteten som følge af kørsel, oplag af olie, blow-out ifm. projektets ene underboring af en vej samt eventuelle midlertidige grundvandssænkninger.

Til anlægsarbejderne skal der anvendes almindelige anlægsmaskiner, som forventeligt indeholder brændstof, olie og smøremidler. Anlægsarbejdet indebærer derfor en risiko for lækage af forurenende stoffer fra maskinerne. Skulle et spild forekomme, vil det forventeligt hurtigt blive opdaget og stoppet af folkene på byggepladsen. Entreprenører skal udarbejde en beredskabsplan, hvor der redegøres for håndtering af miljøfarlige forurenende stoffer samt eventuelle spild. Eventuelle tanke skal opbevares på fast belægning eller med spildbakke for at opsamle eventuelt spild. Det er derfor bygherres vurdering, at det mulige omfang af et spild fra en maskine vil være begrænset, og anlægsarbejdet vurderes således at kunne sidestilles med almindeligt jordarbejde eller landbrugsdrift. Risikoen for, at spild med brændstof, olie eller smøremidler fra anlægsmaskiner medfører grundvandsforurening afhænger ligeledes af grundvandets naturlige beskyttelse i området. Da der ikke er beskyttende lerlag i området, er grundvandsforekomsterne meget sårbare. Aktuelt vil det være de regionale forekomster, der er mest sårbare. Som beskrevet skal beredskabsplanen sikre forsvarlig håndtering og opbevaring af forurenende stoffer, samt at eventuelle spild håndteres hurtigt og effektivt.

I løbet af anlægsfasen kan der blive behov for tørholdelse ifm. fundering af bygninger og komponenter på stationen samt ved etablering af regnvandsbassiner. Tørholdelse vurderes ikke at være nødvendigt for nedgravning af kabler, men ved etablering af fundamenter dybere end 1-1,5 m under terræn vil der kunne være behov for lænsning. Det gælder også ved etablering af bassiner, hvis bunden udgraves dybere end grundvandsspejlet.

De midlertidige grundvandssænkninger vil være af begrænset varighed, typisk få måneder. Det er derfor bygherres vurdering, at disse ikke risikerer at medføre risiko for en uønsket påvirkning af omgivelserne, herunder jord- og grundvandsforurening. Vandet ledes gennem en rensecontainer eller bare ud på terræn, hvor det nedsiver. Som følge af det terrænnære sand vurderes det, at det oppumpede vand kan returneres til grundvandsmagasinet ved nedsivning på området, så der ikke ændres på vandbalancen, og dermed vurderes grundvandsafhængige naturlokaliteter heller ikke at blive påvirket.

Der er ingen kortlagte flader med jordforurening indenfor projektområdet. Nærmeste kortlagte flade med jordforurening er en V1-kortlagt grund beliggende ca. 200 meter sydøst for projektområdets afgrænsning ved Kassøvej 21. Grundet afstanden til arbejdsarealerne vurderes dette af bygherre ikke at afstedkomme risiko for grundvandsforurening, når det oppumpede grundvand returneres til magasinet.

Processen for en underboring beskrives i afsnit Styret underboring og boremudder. Ved anvendelse af styret underboring er der en risiko for blowout, hvilket kan betyde, at mindre mængder boremudder og additiver frigives utilsigtet. Skulle et blowout bevirke, at boremudder og additiver frigives direkte i et grundvandsmagasin, kan påvirkning af grundvandskvaliteten dog ikke udelukkes.

Som nævnt er der ringe kemiske tilstand i de øvre regionale magasiner DK401_dkmj_2_ks og DK110_dkmj_984_ks. Dette skyldes overskridelser af miljøkvalitetskrav for koncentrationer af en række stoffer under stofgruppen pesticider.

I det omfang at det er nødvendigt at benytte additiver, justeres projektet således, at der ikke vil blive benyttet additiver med kendte biocider i borevæsken. Helt konkret betyder det, at den udførende entreprenør forbydes anvendelse af følgende fire produkter, som er risikovurderede af DHI A/S:

- Tunnel-Lube
- Torque Guard
- Centrament stabi 520
- Dämmer Ligth uw

I lyset heraf vurderes det, at underboring kan udføres uden at påvirke grundvandsforekomsternes kemiske tilstand.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi bygherre udelukkende anvender additiver, der ikke indeholder biocider, samt at oplag af brændstof til entreprenørmaskiner og lignende vil ske på befæstede arealer eller i spildebakker, så er det derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektet ikke risikerer at hindre målopfyldelse eller medføre en tilstandsforringelse af grundvandsforekomsternes kemiske tilstand. Fordi der er vil blive udarbejdet en beredskabsplan, og eventuelle spild vil opsamles og håndteres straks, er det derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at der heller ikke vil ske nogen påvirkning på grundvandsforekomsternes kemiske tilstand herfra. Grundet det terrænnære sand vurderes det, at det oppumpede vand kan returneres til grundvandsmagasinet ved nedsivning på området, så der ikke ændres på vandbalancen, og der er dermed ikke nogen risiko for at påvirke grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand.

Fordi udelukkelsen af de ovennævnte fire additiver er afgørende for, at projektets anlægsarbejde ikke risikerer at påvirke grundvandsforekomsternes kemiske tilstand, stiller Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vilkår 12, hvorledes dette sikres. Dette fremgår af afsnittet Vilkår for tilladelsen.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har desuden ikke kendskab til andre planer eller projekter, der i anlægsfasen vil kunne påvirke grundvandsforekomsternes tilstand i kumulation med dette projekt.

13.2 Grundvand i driftsfasen

Højspændingsstationen vil være indrettet med oliefyldte komponenter, herunder transformere, konvertere og kompenseringsspoler mm. Driftsfasen medfører således en teoretisk risiko for lækage af forurenende stoffer fra anlæggene, som potentielt kan spredes til miljøet. Alle transformere, kompenseringsspoler og choppere vil blive opført på et støbt fundament af beton, som graves ned til 2 m under terræn. Hertil støbes der opsamlingskar under alle komponenter og tekniske installationer med olieoplag, der kan rumme oplagets fulde volumen. Herved er det ved akut havari muligt at opsamle evt. spildt olie, så det ikke ledes til jord, grundvand eller vandmiljø. Der sker ingen afrensning af transformere, da bemalingen er designet til at holde hele levetiden (40 år). Det er derfor bygherres vurdering, at vandet, som føres til nedsivning vil have karakter af almindeligt, lettere belastet overfladevand fra mindre befærdede veje og tagflader.

Der er ringe kemisk tilstand i de af de regionale grundvandsforekomster (DK401_dkmj_2_ks og DK110_dkmj_984_ks), hvilket skyldes forurening med pesticider. Bygherre vurderer, at projektet vil medføre en reduktion af pesticidpåvirkningen, idet der udtages landbrugsareal som i dag gødes og sprøjtes. Bygherre vurderer også, at den nye højspændingsstation gennem sin indretning med opsamling af spild ikke medfører risiko for negativ påvirkning af grundvandsforekomsternes kemiske tilstand.

Hvad angår lettere belastet overfladevand fra tagflader og befæstede arealer, vil dette blive afledt lokalt via sedimentationsbassiner med tæt bund, hvorfra

det ledes til nedsivningsbassiner. Nedsivning vil ske gennem de naturligt aflejrede sandlag i området, hvor der vil ske en stor tilbageholdelse af bl.a. partikler, som ikke er bundfældet, PAH'er (Polycykliske aromatiske kulbrinter - dækker over en gruppe på mere end 100 tjærestoffer, der forekommer i kultjære og sod) og eventuelle tungmetaller. Nedsivning af overfladevandet vurderes således ikke at kunne medføre grundvandsforurening.

Da overfladevand fra de fremtidigt befæstede arealer og tagflader vil afledes lokalt, vurderes projektet ikke at påvirke grundvandsdannelsen i området. Der vil desuden ikke være behov for permanente grundvandssænkninger, når stationen er etableret, og projektet forventes således ikke at indebære en forringelse af grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand.

Det vurderes derfor samlet set, at projektet ikke kan medføre en risiko for tilstandsforringelse eller hindring af målopfyldelse for de målsatte grundvandsforekomster i området.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi stationens opsamlingskar kan rumme alle de oliefyldte komponenters fulde volumen samt at eventuelle spild herefter tilbageholdes i et lukket system og efterfølgende bortskaffes hos godkendt modtager, vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at projektet ikke vil medføre nogen påvirkninger herfra på grundvandsforekomsternes kemiske tilstand. Fordi de aktuelle landbrugsjorder tages ud af drift og at det potentielt belastede overfladevand ledes til nedsivningsbassiner via sedimentationsbassiner vurderes disse aktiviteter heller ikke kommer til at påvirke grundvandsforekomsternes kemiske tilstand. Projektet indeholder ikke øvrige aktiviteter, der vil kunne påvirke grundvandsforekomsternes kemiske tilstand. Det er desuden også Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektets driftsfase ikke indeholder nogen aktiviteter, der kan påvirke grundvandsforekomstens kvantitative tilstand.

Projektet vil derfor ikke hindre målopfyldelse eller medføre tilstandsforringelse for nogen af grundvandsforekomsternes kvantitative eller kemiske tilstand. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har desuden ikke kendskab til andre planer eller projekter, der i driftsfasen vil kunne påvirke grundvandsforekomsternes tilstand i kumulation med dette projekt.

14. Overfladevand

I anlægsfasen omlægges et mindre § 3-beskyttet vandløb, der løber gennem projektområdet. Vandløbet er ikke målsat, men har hydrologisk forbindelse til Lundbæk, som er et målsat vandløb. Fra ca. 800 m nedstrøms for projektområdet (i luftlinje) er Lundbæk (o8133_d) et åbent vandløb, som er målsat til god kemisk og økologisk tilstand. Den nedre del af Lundbæk (o8133_e) er ligeledes målsat god kemisk og økologisk tilstand. En meget lille del af det øvre projektområde med et målsat vandløb (o8137c) i nord. Der vil hverken i

projekts anlægs- eller driftsfase være aktiviteter, som kan påvirke dette vandløb, og projektet afstedkommer ej heller udledning til vandløbet. Sønderkær Bæk, som omlægges ifm. projektet, har desuden ingen hydrologisk forbindelse til vandløbet, og påvirkning kan derfor helt udelukkes.

Ved den seneste basisanalyse er den økologiske tilstand for Lundbæks øvre, åbne strækning (o8133_d) god for kvalitetselementet smådyr, mens tilstanden er ukendt for kvalitetselementerne planter, alger og fisk. For nationalt specifikke stoffer er tilstanden vurderet ikke-god, hvilket skyldes overskridelser af miljøkvalitetskrav for koncentrationer af kobber og zink (vandmatrice). Den kemiske tilstand er vurderet god, idet der ikke er overskridelser af miljøkvalitetskrav for EU-prioriterede stoffer.

For den følgende nedre del af Lundbæk (o8133_e) er den økologiske tilstand god for smådyr og ukendt for kvalitetselementerne alger og planter. Tilstanden for fisk er imidlertid undersøgt for denne strækning, og vurderet som dårlig økologisk tilstand. Tilstanden for nationalt specifikke stoffer er vurderet ikke-god, grundet overskridelser af miljøkvalitetskrav for zink (vandmatrice). Den kemiske tilstand er vurderet god, idet der ikke er overskridelser miljøkvalitetskrav for EU-prioriterede stoffer.

Nærmeste målsatte sø (Ralsøen, vandområde ID: 970) er beliggende ca. 2,2 km nordøst for projektområdet, mens nærmeste kystvand (Åbenrå Fjord, vandområde ID: 102) er beliggende ca. 9, 4 km øst for projektområdet.

Det er hovedsageligt aktiviteterne fra omlægningen af vandløbet, som vil kunne risikere at påvirke målsatte overfladevandforekomster, da denne potentielt vil kunne medføre sedimenttransport og okkerudledning.

14.1 Overfladevand i anlægsfasen

I forbindelse med udbygningen af Station Kassø er der behov for at omlægge det § 3-beskyttede vandløb Sønderkær Bæk, så vandløbet på hele strækningen forløber uden for de indhegnede stationsområder. Projektet vil skabe et mere terrænnært vandløb. Med projektet erstattes 1.300 m af det nuværende åbne forløb med et nyt slynget forløb på 1.733 m.

En stor del af det nye vandløb anlægges i et område, hvor der er stor risiko for okkerudledning. Hovedparten af det nye tilløb ligger dog uden for område med stor risiko for okker. Strækningerne anlægges tørt, hvilket reducerer risikoen for spredning af okker. Den nye strækning åbnes først for vandgennemstrømning, når den er gravet færdig. Dette fremgår af afsnittet Afværgeforanstaltninger angivet som nr. 5.

Bygherre har i sin miljøkonsekvensrapport redegjort for, hvorfor projektet ikke risikerer at påvirke de ovennævnte overfladevandforekomsters tilstand eller hindre målopfyldelse ved at anlægge vandløbet tørt, og dermed mindske

risikoen for forurening af vandløbet, ved at etablere sandfang ifm. omlægningen af vandløbet for at sikre mod sedimenttransport samt ved at gennemføre anlægsarbejdet uden nogen udledninger til overfladevandforekomster.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer på baggrund af bygherres miljøkonsekvensrapport, at projektet sin anlægsfase ikke har konsekvenser for opfyldelsen af miljømålene for vandområderne, der bliver direkte eller indirekte berørt, idet dette ikke vil medføre forringelse af vandløbenes økologiske eller kemiske tilstand eller hindre vandløbenes muligheder for at nå de fastsatte miljømål for de enkelte kvalitetselementer.

Projektet indeholder ikke nogen aktiviteter, herunder udledninger, som vil kunne risikere at påvirke den nærmest beliggende sø eller det nærmest beliggende kystvandområde. Det er derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering, at projektet vil kunne gennemføres i overensstemmelse med indsatsbekendtgørelsens § 8.

Det er en forudsætning for ovenstående konklusion, at vandløbsomlægningen observeres, og at en eventuel okkerfrigivelse medfører en tilbageholdelse af vand, mens okkeren bundfældes. Dette lægges til grund for Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering af, at projektet kan gennemføres uden at medføre påvirkning af overfladevandområdernes økologiske og kemiske tilstand, og Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø stiller derfor vilkår 11 til dette, som sikrer, at omlægningen observeres og at en eventuel okkerfrigivelse håndteres. Dette fremgår af afsnittet Vilkår for tilladelsen.

14.2 Overfladevand i driftsfasen

Afledning af regnvand fra de befæstede arealer indenfor projektområdet vil ske som lokal afledning (LAR). Regnvandet fra befæstede arealer ledes via drænsystem til sedimentationsbassiner (tæt bund) og derfra til nedsivningsbassiner. Der etableres sedimentations- og nedsivningsbassiner både i den nordlige, nordvestlige og sydvestlige del af projektområdet (Figur 15, Bilag 5: Regnvandshåndteringsplan). Der vil således ikke blive ledt regnvand ud af projektområdet til vandløb eller regnvandsledninger, og regnvandshåndteringen har derfor ingen påvirkning på vandløb og overfladevand.

I projektets driftsfase vil strækningen af Sønderkær Bæk, som er beliggende indenfor projektområdet, være omlagt til sit nye forløb, og fortsat have forbindelse til det målsatte vandløb Lundbæk nedstrøms.

Det nye vandløb vil dog ikke ligge så dybt som det tidligere, så vandløbets drænende virkning mindskes, og grundvandsstanden hæves, hvorved iltningen af pyrit og frigivelsen af okker reduceres. Det vurderes derfor af bygherre, at omlægningen af vandløbet vil reducere udvaskningen af okker i driftsfasen.

Projektet medfører hverken ændringer i de tilførte vandmængder eller stofudledning, og der sker derfor ingen hydraulisk- eller kemisk påvirkning nedstrøms. Samlet kan det derfor afvises, at omlægningen af vandløbsstrækningen vil hindre målopfyldelse eller medføre forringelse af den eksisterende tilstand de målsatte strækninger af vandløbet Lundbæk (o8133_d og o8133_e).

Hverken den gældende vandområdeplan 2021-2027 eller genbesøget indeholder tiltag for den øvre del af Lundbæk (o8133_d). For den nedre del (o8133_e) planlægges sandfang samt mindre strækningsbaserede tiltag. Projektet vil ikke være til hinder for disse tiltag.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi regnvand fra befæstede arealer ledes til nedsivningsbassiner inden for projektområdet, at projektet ikke medfører nogen ændringer i Sønderkær Bæks tilslutning til Lundbæk, desuden ikke medfører ændringer i de tilførte vandmængder eller stofudledning, vil der derfor ikke ske nogen hindring af målopfyldelse for Lundbæk ((o8133_d) og (o8133_e)) eller nogen øvrige overfladevandområder i projektets nærhed. Projektets driftsfase indeholder ikke andre aktiviteter, der vil kunne risikere at påvirke målsatte overfladevandområder.

Det er derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at projektet ikke indeholder nogen aktiviteter i driftsfasen, der i er i strid med indsatsbekendtgørelsens § 8.

15. Havstrategi

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at bygherre har foretaget en vurdering af, om projektet vil være i strid med havstrategilovens § 18. Grundet afstanden på 9,4 km til nærmeste kystvand, som er Åbenrå Fjord, samt at projektet ikke indebærer nogen udledninger til overfladevandrecipienter, vil der således ikke være nogen påvirkning på kystvande nedstrøms for projektområdet. Fordi en påvirkning på kystvandet helt kan afvises, er det derfor bygherres vurdering, at projektet heller ikke vil indebære nogen påvirkninger af havstrategien, da havstrategiens mål og bestemmelser finder anvendelser for kystvande 1 sømil fra kysten.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at projektet ikke vil påvirke nogen af havstrategidirektivets 11 deskriptorer. Dette begrundes i, at projektet sker på land og ikke medfører nogen udledninger af forurenende stoffer eller afledninger af overfladevand, at eventuelt blow-out fra underboringer kan opsamles og at vandløbsomlægningen kan gennemføres uden at påvirke nedstrømsbeliggende overfladevandområder. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer med baggrund i ovenstående, at projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen er til hinder for målopfyldelse af Danmarks havstrategi, idet projektet ikke har væsentlig påvirkning for strategiens

deskriptorer og dermed ikke hindrer god miljøtilstand i havets økosystemer, jf. lov om havstrategi.

16. Drikkevand

Projektområdet er delvist beliggende inden for områder med drikkevandsinteresser (OD), områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og nitratfølsomme indvindingsområder (NFI). Der er ingen indvindingsoplande (IO) eller boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) inden for projektområdet.

16.1 Drikkevand i anlægsfasen

Projektet indeholder i anlægsfasen potentielle påvirkninger fra kørsel og oplag med olie, én underboring og eventuelle midlertidige grundvandssænkninger.

I OD beskyttes grundvandet gennem den generelle miljøbeskyttelse, bl.a. gennem gødningsnormer, pesticidgodkendelsesordningen og miljøgodkendelser af virksomheder. Det samme gør sig gældende for OSD, men her skal kommunerne i deres planlægning for arealanvendelse friholde OSD for nye virksomhedstyper og anlæg, som kan medføre en væsentlig fare for forurening af grundvandet. De beskrevne foranstaltninger taget i betragtning, vurderes projektets anlægsfase ikke at udgøre en væsentlig fare for grundvandsforurening.

I forslaget til lokalplan for stationsområdet er der en bestemmelse om, at parkeringsarealer samt arealer med opbevaring af olie og kemiske stoffer inden for OSD-området skal udføres med fast belægning, hvor overfladevand opsamles og afledes til regnvandsbassin, der er placeres uden for OSD-område.

NFI udpeges på baggrund af grundvandsdannelsen og den geologiske sårbarhed over for nitrat, hvor der ses på lerdæklagstykkelsen og grundvandskemi, samt i nogle tilfælde arealanvendelsen. Projektets anlægsfase vil ingen påvirkning have på disse forhold, fordi projektet ikke indebærer nogen udledninger af miljøfarlige stoffer, som vil kunne forurene drikkevandet.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi eventuelle spild af olie eller borevæske hurtigt opsamles samt at projektet ikke indebærer nogen udledninger eller nedsivninger af miljøfarlige forurenende stoffer, vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at disse aktiviteter ikke vil påvirke drikkevandet i området. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø finder bygherres redegørelse vedr. OD, IO, NFI og BNBO i miljøkonsekvensrapporten tilstrækkelig og er enig i bygherres betragtninger. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer derfor, at projektet ikke risikerer at påvirke drikkevandet i anlægsfasen.

16.2 Drikkevand i driftsfasen

Transformere og kompenseringsspoler indeholder olie, der potentielt kan udgøre en risiko for drikkevandet. Der er derfor en teknisk risiko for lækage. De

tekniske komponenter etableres dog på opsamlingskar, der har en volumen, der tilsvarende indholdet.

Projektområdet er beliggende indenfor OD, og delvist indenfor OSD og NFI. Projektets realisering forudsætter vedtagelsen af lokalplan og kommuneplan-tillæg, som muliggør en højspændingsstation i området. Grundet beliggenheden indenfor OSD, skal myndigheden, som er Aabenraa Kommune, tage stilling til, om en højspændingsstation udgør væsentlig fare for forurening af grundvandet. Som beskrevet ovenfor vil anlæggets indretning og beredskab sikre beskyttelse mod grundvandsforurening i tilfælde af uheld. Dette omfatter bl.a. støbte opsamlingssumpe og gulve, vedligeholdelsesfri bemaling, trykfaldsalarmer, oliedetektion og en beredskabsplan for oliespild.

I projektets driftsfase vil der ske en reduktion af nitrat- og pesticidpåvirkning på grundvandet, idet der udtages landbrugsareal, som i dag gødes og sprøjtes. Projektet vil således lokalt have en lille positiv påvirkning på grundvandets kemiske kvalitet, fordi gødning og sprøjtning ophører. Grundvandforekomsternes tilstand vurderes dog ikke at blive ændret.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering

Fordi alle de tekniske komponenter er udstyrede med opsamlingskar, der kan rumme komponenternes fulde volumen af olie samt generelt beredskab for spild, er der Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering, at projektet i sin driftsfase ikke risikerer at medføre nogen påvirkninger på drikkevandet.

17. Klima og energi

17.1 Klima og energi i anlægsfasen

Realisering af projektet vil i anlægsfasen medføre drivhusgasudledninger. De største kilder til drivhusgasudledninger i anlægsfasen vil være produktion og transport af materialer samt anvendelsen af maskiner.

Projektet afstedkommer et materialeforbrug ifm. etableringen af højspændingsstationen med fundamenter, manøvrebygninger, veje og tekniske installationer. Materialeoverslaget samt den estimerede CO₂e-udledning for hvert materiale fremgår af miljøkonsekvensrapporten. Beton og stål er de materialer, der vil medføre de mest betydelige drivhusgasemissioner for dette projekt. Jordbalancen for det samlede projekt er tæt på at balancere, hvorfor det eventuelle behov for tilført jord ikke medregnes i klimaberegningen. I miljøkonsekvensrapporten angives beregningsresultater for den estimerede CO₂e-udledning fra materialetransport og anlægsmaskiner.

Den samlede klimapåvirkning fra anlægsfasen er 39.423 ton CO₂e. Realisering af projektet vil medføre drivhusgasudledninger af et betragteligt omfang i anlægsfasen, som vil foregå inden for samme periode, hvor der i Danmark er en målsætning om en national reduktion. Det vurderes derfor, at projektets realisering vil medføre en væsentlig betydning for klima i anlægsfasen.

Det fremgår af bygherres miljøkonsekvensrapport, at udbygningen af den nationale el-infrastruktur er en forudsætning for den grønne omstilling. Projektet understøtter således den grønne omstilling, og er dermed et indirekte bidrag til at nå de nationale klimamålsætninger.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Realiseringen af stationen medfører en klimapåvirkning, som af bygherre vurderes at være væsentlig, og Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø tilslutter sig bygherres vurdering. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø lægger vægt på, at projektets forbrug af materialer og brændstof i anlægsfasen er reduceret til det absolut nødvendige, og at ressourceforbruget af råstoffer kun dækker det absolut nødvendige for opførelsen af højspændingsstationen, at alternativer er undersøgt og at projektet er en vigtig forudsætning for national udbygning af vedvarende energi og grøn omstilling.

17.2 Klima og energi i driftsfasen

I højspændingsstationen anvendes gasarten SF₆ som isolationsmiddel. I driftsfasen vil der ske et mindre men kontinuerligt udslip af gasarten, svarende til ≤ 0.1 % per år. SF₆ er en drivhusgas med en drivhuseffekt, der er ca. 23.000-24.000 gange højere end CO₂. Realisering af projektet vil potentielt medføre et forbrug af SF₆-gas svarende til en CO₂-udledning på ca. 75,5 ton pr. år.

I driftsfasen vil der desuden være CO₂-udledning forbundet med transport til og fra området. Det vurderes, at trafikken til og fra området vil være minimal, og udledningen herfra er derfor ikke beregnet. Der vil forventeligt være en mindre klimaeffekt forbundet med arealanvendelsesændringer i stationsområdet, da eksisterende landbrugsarealer tages ud af drift. Den forventede effekt vil være begrænset og er derfor ikke beregnet.

Samlet set er det bygherres vurdering, at omfanget af klimapåvirkningen i driftsfasen vil være så begrænset, at der er tale om en ikke væsentlig konsekvens, der således anses som ubetydelig.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Fordi stationens klimapåvirkning i driftsfasen vil være af så begrænset karakter og hovedsageligt vil dreje sig om minimale udledninger ifm. transport til, fra og inden for området, er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø enige med bygherres vurdering af, at påvirkningen ikke vil være væsentlig.

18. Landskab og visuelle forhold

Det fremgår af afgrænsningsudtalelsen (Bilag 1 - Afgrænsningsnotat), at projektets potentielle landskabelige påvirkning i anlægsfasen for udvidelse af stationen vil foregå inden for en afgrænset periode. Miljøkonsekvensrapporten indeholder således kun en vurdering af påvirkninger for driftsfasen.

Af bygherres miljøkonsekvensrapport fremgår en vurdering af projektets påvirkninger på landskabet med afsæt i landskabskaraktermetodens principper, herunder en naturgeografisk og en kulturgeografisk analyse, som kvalificeres af en rumlig visuel analyse. Der er omkring højspændingsstationen udpeget et undersøgelsesområde, hvor bygherre vurderer, at projektet potentielt kan medføre en påvirkning på landskabet. Visualiseringspunkter er udvalgt på denne baggrund og fremgår af Figur 15-6, Bilag 2: Miljøkonsekvensrapporten. Højspændingsstationens synlighed i landskabet er illustreret med visualiseringer fra udvalgte punkter i det omkringliggende landskab.

18.1 Landskab og visuelle forhold i driftsfasen

Kassø station vil efter projektets realisering bestå af et AIS-anlæg på 135 hektar. Trods at projektet udelukkende indebærer en udvidelse af en eksisterende station, er der tale om en markant arealmæssig udvidelse sammenlignet med den eksisterende station på 12 hektar. Stationens komponenter vil være sammenlignelige med dem, der er tilstede i området i dag.

Projektområdet omfatter store arealer, der dels udgøres af den eksisterende højspændingsstation og dels af arealer, der er bearbejdet og forberedt til erhvervsformål, men som ikke er bebyggede. De øvrige arealer er landbrugsarealer i omdrift. Markfladerne i den del af området, der fortsat anvendes landbrugsmæssigt, er overvejende store og fremstår rektangulære.

Området er præget af store tekniske anlæg. Der forløber en række luftledninger i tilknytning til den eksisterende højspændingsstation. Syd for projektområdet ligger et stort solcelleanlæg samt et PtX-anlæg under opførelse. Det øvrige landskab præges desuden af en antenne-mast beliggende ca. 700 meter sydvest for projektområdet samt flere mindre vindmøller både sydvest, sydøst og nord for projektområdet. Øst og vest for projektområdet er der lokalplanlagt for store erhvervsområder til særligt arealkrævende og strømforbrugende virksomhed (datacentre), hvilket også er tilfældet syd for Kassøvej. Der er dog ikke handlepligt i lokalplanen, hvorfor der ikke er nogen sikkerhed for, at de med planerne muliggjorte anlæg bliver en realitet.

Det er bygherres vurdering, at landskabet i og omkring projektområdet er velegnet til store tekniske anlæg. Dette skyldes, at landskabet har en forholdsvis stor skala og ikke rummer særlige bevaringsværdige landskabsværdier eller visuelle oplevelsesmuligheder. Projektet vurderes af bygherre at være i overensstemmelse med de generelle retningslinjer for landskab i Aabenraas Kommuneplan 2015, fordi de nye tekniske anlæg placeres i et område, hvor det ikke skæmmes værdifulde landskaber eller forringer oplevelsesmæssige kvaliteter, da disse ikke er tilstede i nærheden af projektområdet.

Den planlagte afskærmende beplantning omkring den østlige udvidelse af stationen vurderes af bygherre ikke at have særlig indflydelse på synligheden af udvidelsen fra de omkringliggende veje, idet de høje tekniske komponenter under alle omstændigheder vil kunne ses over beplantningen, hvis der er visuel forbindelse til anlægget. Den afskærmende beplantning vil dog sløre synligheden og oplevelsen af stationen som et teknisk element, hvis man færdes i

nærheden af projektområdet, når denne efter en årrække er vokset op. Ved strækningen ud mod Kassøvej har bygherre valgt en delvis åben og spredt beplantning, da anlægget alligevel ikke vil kunne sløres helt.

Visualiseringerne af projektet er blevet udarbejdet ud fra en række fotostandpunkter omkring projektområdet for at understøtte vurderingerne af den landskabelige og visuelle påvirkning. Visualiseringspunkterne er udvalgt i samarbejde med Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø og Aabenraa Kommune. De er valgt, så anlægget ses fra forskellige retninger og afstande. Alle punkter er fra offentlige veje, hvor flere folk færdes eller bor, herunder punkterne fra Kassøvej i umiddelbar nærhed af projektområdet. Øvrige veje ligger i større afstand til projektområdet. Desuden repræsenterer punkterne udsyn fra omkringliggende byer som Kassø, Sdr. Ønlev, Nr. Ønlev, Hønkys og Hjordkær.

Visualiseringerne viser herudover, at landskabet omkring projektområdet i meget høj grad er påvirket af de eksisterende luftledninger, der forløber nord og syd ud fra Station Kassø. Uanset hvilken retning man oplever landskabet omkring projektområdet fra, vil luftledningerne fremstå som markante tekniske elementer. Desuden er der flere steder på strækningen, hvor det ikke er muligt at plante træer med dybtgående rødder eller stor højde grundet kabler eller luftledninger. Synligheden som følge af dette beplantningsprincip er størst helt lokalt fra nærområdet ved Kassøvej.

Det er bygherres vurdering, at den udvidede højspændingsstation i sig selv vil medføre en moderat påvirkning af landskabet og de visuelle forhold i omgivelserne. Dette begrundes med, at storskallalandskabet som udgangspunkt er robust og uden særlige landskabsværdier eller visuelle oplevelsesværdier. Arealmæssigt er der dog tale om en markant udvidelse i forhold til det eksisterende stationsanlæg, men den udvidede station er i skala sammenlignelig med den eksisterende station og PtX-anlægget, der er under opførelse syd for projektområdet, og vil underordne sig de eksisterende luftledninger i området, der fortsat vil være de mest dominerende anlæg i området. Desuden er landskabet i området i dag stærkt påvirket af tilstedeværelsen af tekniske anlæg med luftledningerne til den eksisterende højspændingsstation, det store solcelleanlæg og PtX-anlæg under opførelse samt vindmøller og antenne-mast.

Projektafgrænsningen overlapper ikke med nogen bygge- og beskyttelseslinjerne. Projektområdet har ikke sammenfald med landskabsfredninger eller kulturarvsarealer.

Ved realisering af de omkringliggende planlagte erhvervsbebyggelser vurderes den yderligere visuelle og landskabelige påvirkning som følge af det aktuelle projekt for den udvidede højspændingsstation at være forholdsmæssig lille.

Udvidelsen vil finde sted i direkte tilknytning til den eksisterende højspændingsstation og de nye tekniske stationskomponenter mv. vil således optræde

i det allerede teknisk prægede og relativt komplekse landskab. Visualiseringerne af den udvidede højspændingsstation viser, at stationen vil være mest synlig set fra Kassøvej øst for projektområdet, hvor stationsanlægget vil forstærke det tekniske præg af landskabet, hvilket ses ved fotostandpunkt 5 (Kassøvej) (Figur 15-21, Bilag 2: Miljøkonsekvensrapport). Set fra Kassøvej umiddelbart vest for projektområdet vil stationen være skjult af eksisterende nord-sydgående læhegn, hvilket ses af fotostandpunkt 6 (Kassøvej). Fra andre retninger vil den udvidede station ikke eller kun knapt være synlig på grund af de store afstande og de mellemliggende eksisterende læhegn og beplantninger, hvilket ses af fotostandpunkterne 1 nord (Hydevadvej), 3 øst (Klintvej), 4 sydøst (Klintvej), 7 vest (Kassøvej), 8 vest (Kådnergade), 9 nord-vest (Hellevad Bovvej) og 10 syd (Hjordkærvej 7).

På baggrund af ovenstående vurderer bygherre samlet set, at den udvidede højspændingsstation vil medføre en moderat påvirkning af landskabet og de visuelle forhold i omgivelserne.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø finder, at miljøkonsekvensrapporten rummer en tilstrækkelig redegørelse for den påvirkning af de landskabelige og visuelle forhold, som udvidelsen af Kassø højspændingsstation vil medføre. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, i lighed med bygherre, at landskabet i og omkring projektområdet allerede er stærkt præget af de luftledninger, større solcelleanlæg og PtX-anlæg, som er placeret nær Kassø højspændingsstation.

Fra fotostandpunkt nr. 5 vil en del komponenter kunne ses tydeligt over eller gennem beplantningen og vil fra dette punkt øge landskabets tekniske præg betydeligt. Fra de øvrige ni fotostandpunkter ligger højspændingsstationen skjult i større eller mindre grad. Trods projektets skala vil stationen relativt få steder syne markant fra områder eller veje, hvor offentligheden forventes at færdes.

Projektet vurderes at være i overensstemmelse med de generelle retningslinjer for landskab i Aabenraa Kommuneplan 2015, fordi de nye tekniske anlæg placeres i et område, hvor det ikke skæmmes værdifulde landskaber eller forringer oplevelsesmæssige kvaliteter, som ikke er tilstede i eller omkring projektområdet.

Grundet projektets store skala vil det medføre en markant udvidelse sammenholdt med den eksisterende station. Det vil dog fortsat være de eksisterende luftledninger, der vil syne mest markant i området.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at der kan være en midlertidig påvirkning på landskabet, indtil beplantningen omkring stationen har opnået den ønskede højde. Påvirkningen af de landskabelige og visuelle forhold vil være størst helt lokalt omkring anlægget i denne interimperiode. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at beplant-

ningen på sigt vil reducere den projektets landskabelige påvirkningen. Udviklingen af en tilstrækkeligt dækkende beplantning er en forudsætning for dette. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø stiller derfor vilkår om, at den afskærmende beplantning mod vest og øst senest skal etableres den næstkommende plantesæson efter opstart af anlægsarbejdet og med samme disponering som anvist på Figur 6-1 i miljøkonsekvensrapporten. Der stilles vilkår 1 hertil. Der stilles derudover vilkår 2 for at sikre, at denne beplantning bliver besigtiget en gang om året de første 10 år efter etablering, og at der sker tilsyn med beplantningen. Vilkårene 1 og 2 stilles for at sikre, at beplantningen opnår den afskærmende effekt, som er beskrevet og vurderet i miljøkonsekvensrapporten.

Det er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø's samlede vurdering, at stationsudvidelsen vil medføre en moderat påvirkning på områdets landskab, når beplantningen er etableret. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø tilslutter sig derfor bygherres vurdering.

Kumulative forhold

Projektområdet grænser op til tre lokalplanområder (125, 88 og 89), som alle er planlagt til anlæggelsen af større datacentre. Det er endnu ikke fastlagt, om disse udnyttes og etableres. En realisering af datacentre vil dog medføre en øget landskabelig og visuel påvirkning i området grundet bygningers store volumen, som vil være synlige i omgivelserne. Hvis projekterne realiseres, vil der blive etableret tæt, afskærmende beplantning i kanten af lokalplanområderne.

Ved realisering af de omkringliggende planlagte erhvervsbebyggelser vurderes den yderligere visuelle og landskabelige påvirkning som følge af det aktuelle projekt for den udvidede højspændingsstation at være forholdsmæssig lille. Blandt andet idet de store volumener og bygningshøjder i erhvervsbebyggelsen, der vil omkranse højspændingsstationen, vil mindske synligheden af Station Kassø i endnu højere grad end den eksisterende beplantning i området. I det tilfælde hvor lokalplanerne realiseres, vil der blive etableret tæt, afskærmende beplantning i kanterne af lokalplanområderne, som vil fjerne indkigsmuligheder til højspændingsstationen fra de steder i omgivelserne, hvor eksisterende læhegn ikke allerede hindrer indkig. Nye læhegn vil dog i endnu højere grad lukke landskabsrum i området og mindske eller helt fjerne horisontale kig.

Det aktuelle projekt vil imidlertid i kumulation med de planlagte erhvervsbebyggelser medføre en betydelig arealmæssig forøgelse af bebyggelse og tekniske anlæg i området, hvilket Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø samlet set vurderer vil medføre en væsentlig påvirkning af de landskabelige og visuelle forhold i området, da et meget stort område i den situation vil fremstå lukket af tekniske anlæg og erhvervsbebyggelser med store volumener.

19. Alternativer

19.1 Referencescenariet

Miljøkonsekvensrapporten skal i medfør af miljøvurderingslovens bilag 7 indeholde en beskrivelse af referencescenariet (også kaldet "o-alternativet"). Referencescenariet er det alternativ, hvor projektet ikke godkendes og de aktuelle forhold bibeholdes.

Referencescenariet er i dette tilfælde situationen, hvor Station Kassø ikke opgraderes, og den eksisterende anvendelse af projektområdet forsætter inden for gældende planlægning og tilladelser. Herved ville hovedparten af projektområdet forblive ubebyggede, såfremt et andet projekt med en højspændingsstation ikke godkendes i medfør af lokalplan 172.

Station Kassø er et strategisk vigtigt elektrisk knudepunkt i Danmark, og store dele af den eksisterende station er af ældre dato og kan ikke længere leve op til gældende tekniske standarder og lovkrav. Udviklingen, som den grønne omstilling fører med sig, kræver en kraftig udbygning af eltransmissionsnettet. I scenariet hvor den nødvendige kapacitetsudvidelse ikke finder sted på Station Kassø, vil der således forventeligt skulle etableres en ny transformerstation i samme skala som det foreslået projekt på en anden lokalitet.

19.2 Alternativer

Bygherre har foretaget en helhedsorienteret vurdering af, hvordan elnettet udvikles mest hensigtsmæssigt med overvejelser om anvendelse af eksisterende infrastruktur, sikring af forsynings sikkerheden, at berøre færrest mulige borgere og at minimere ny arealinddragelse.

Bygherre har fundet det mest hensigtsmæssigt at anvende de eksisterende arealer omkring Station Kassø, da arealet allerede i dag er knudepunkt for 400 kV-ledning og nettilslutninger, og da der ikke ville skulle inddrages arealer, der ikke allerede i dag er udlagt til erhverv og tekniske anlæg. Samlet set vurderes det mindre invasivt at udvide Station Kassø end at etablere en ny stor station et andet sted i nærområdet.

Bygherre har derfor i sin miljøkonsekvensrapport udelukkende foretaget en vurdering af alternative udvidelser – men ikke alternative placeringer.

- Alternativ 1: transformerkapacitetsforøgelse med 400 MVA (2 stk. 600 MVA-transformere)
- Alternativ 2: transformerkapacitetsforøgelse med 1000 MVA (3 stk. 600 MVA-transformere)
- Alternativ 3: transformerkapacitetsforøgelse med 1600 MVA (4 stk. 600 MVA-transformere)

Fælles for de tre undersøgte alternativer er, at den eksisterende transformer 2 vil overgå til at blive en reservetransformer, mens 150 kV-stationen "Kassø

150 kV” reinvesteres og flyttes nordøst for sin nuværende lokalitet. Kun alternativ 2 og 3 omfatter etableringen af ”Almindegård 150 kV” i projektområdets nordvestlige del. Kort over navngivningen af de individuelle stationsområder fremgår af miljøkonsekvensrapportens Figur 10-1.

Ved alternativ 1 og 2 vil være nødvendigt, at ny VE-produktion må afvente etablering af mere transformeringskapacitet eller nedreguleres. Disse alternativer fravælges derfor. Bygherre vælger derfor alternativ 3 frem for 1 og 2, da de samfundsøkonomiske gevinster her vil være størst.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering

Det er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs vurdering, at det i bygherres miljøkonsekvensrapport er blevet belyst, at hverken referencescenariet eller de alternative placeringer vil medføre færre miljøpåvirkninger eller muliggøre den tilstrækkelige udbygning af elnettet og understøttelse af VE-udbygningen.

20. Overvågning

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har vurderet, at der kan være en midlertidig, væsentlig påvirkning af landskabet ved Kassø højspændingsstation indtil den afskærmende beplantning er etableret og fuldt udviklet. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har derfor stillet vilkår 2 om, at der skal føres tilsyn med, at beplantningen udvikler sig som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten.

Når projektet gennemføres med de stillede vilkår, vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at der for alle øvrige projektelementer ikke vil være væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet. Der stilles derfor ikke yderligere vilkår om overvågning.

21. Offentliggørelse

Afgørelsen om at meddele § 25-tilladelse inkl. bilag vil blive offentliggjort på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs hjemmeside (www.sgav.dk) den **Indsæt dato.**

Høringsudkast

22. Klagevejledning

En § 25-tilladelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden for 3 år, efter at den er meddelt, jf. miljøvurderingsloven § 39.

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af enhver med retlig interesse i sagens udfald samt af landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer, jf. miljøvurderingslovens § 50.

Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med MitID.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr, som er på 900 kr. for private og 1800 kr. for virksomheder og organisationer. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside (www.naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foevareklagenaevnet/).

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest fire uger efter offentliggørelsen af afgørelsen dvs. den #dato [Annoncedato+4 uger - Bemærk at en klagefrist ikke kan udløbe på en lørdag eller helligdag. Den skal i så fald forlænges til den førstkommande hverdag.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentliggørelse.

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø
Lerchesgade 35
5000 Odense C